

VI Priorytet 6 – Aktywne Pomorze Zachodnie

Priorytet 6 CSz (a) – poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej

Lp.	Rozdział/Priorytet	Nr strony	Cel szczegółowy	Uwaga	Uzasadnienie	Instytucja zgłaszająca	Odpowiedź
1.	Priorytet 6	77	Cel szczegółowy (a)	W ostatnim akapicie proponuje się następujące uzupełnienie: „W ramach tych działań świadczone będą np. indywidualne i kompleksowe poradnictwo w zakresie określenia ścieżki zawodowej, podnoszenie i uzupełnianie kompetencji i kwalifikacji, w tym także poprzez wykorzystanie walidacji i certyfikacji efektów nieformalnego uczenia się, czy nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu poprzez udział w stażach i praktykach czy dotacje na rozpoczęcie działalności.	Jest to istotne dopowiedzenie przedstawionej myśli z jednoczesnym wskazaniem różnorodnych ścieżek uczenia się. Uczenie się nieformalne polega między innymi na samodzielnym zdobywaniu wiedzy, umiejętności np. poprzez pasje i zainteresowania. Osoba, która uczy się samodzielnie w myśl Ustawy o ZSK może zgłosić się do instytucji certyfikującej, by poddać się walidacji i uzyskać odpowiednią kwalifikację.	MEiN	Uwaga uwzględniona.
2.	Priorytet 6	76 i 78	Cel szczegółowy (a)	We wskazanych miejscach (opis interwencji oraz typ projektu), wymieniono projekty aktywizacyjne PUP. Należy pamiętać i uwzględnić w Programie, że działania prowadzone przez PUP będą rozliczane wyłącznie w oparciu o stawkę jednostkową opracowaną przez IK EFS.	Metodyka wyliczenia stawki pozytywnie zaopiniowana przez Instytucję Audytową została do przekazana do IZ PR mailowo i powinna zostać uwzględniona w programie.	Departament EFS, MFiPR	Zgodnie z art. 94 rozporządzenia ogólnego Metodyka wyliczenia stawek jednostkowych aktywizacji PUP będzie załącznikiem do programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027.
3.	Priorytet 6	78	Cel szczegółowy (a)	Typ projektu „Wypracowywanie i wdrażanie innowacyjnych narzędzi aktywizacji osób pozostających bez pracy” nie jest zgodny z Umową Partnerstwa, w tym linią demarkacyjną.	Wsparcie polegające na opracowaniu innowacji społecznych, w tym eksperymentów społecznych, może być realizowane jedynie z poziomu krajowego. Zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa innowacyjne działania społeczne, w rozumieniu rozporządzenia EFS+ (innowacje, eksperymenty społeczne) we wszystkich celach szczegółowych EFS+, będą realizowane w FERS. Dotyczy to także innowacyjnych działań społecznych w obszarze aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona. W ramach programu regionalnego nie będzie realizowane wsparcie związane z innowacyjnymi działaniami społecznymi.
4.	Priorytet 6	76	Cel szczegółowy (a) Cel szczegółowy (b) Cel szczegółowy (d) Cel szczegółowy (f) Cel szczegółowy (g) Cel szczegółowy (h)	Zmniejszenie ilości środków przeznaczonych na Priorytet 6 o co najmniej 10%.	Realizacja poszczególnych celów szczegółowych w zakresie spełnienia założeń Priorytetu 6, proponowana jest poprzez przeniesienie aktywności w ramach kompetencji miękkich do Priorytetu 5, np.: Realizacja celu szczegółowego (a) w Priorytecie 6 jakim jest min. wykorzystanie kapitału ludzkiego	Urząd Miejski w Koszalinie	Uwaga nieuwzględniona. Priorytet 6 dotyczy działań realizowanych ze środków Europejskiego Funduszu

			Cel szczegółowy (i) Cel szczegółowy (k)		dostępnego na rynku pracy i aktywizowanie go, proponowana jest w ramach rozszerzenia celu szczegółowego (ii) oraz (iii) Priorytetu 5 o działania miękkie w projektach infrastrukturalnych, których efektem będzie – w zakresie edukacji zawodowej i szkół wyższych, wzmocnienie współpracy z pracodawcami i upowszechnianie kształcenia w miejscu pracy co powinno znaleźć odzwierciedlenie min. we wskaźnikach dot. liczby bezrobotnych.		Społecznego Plus. Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa EFS+ stanowi 25% alokacji programu regionalnego. Realizując projekty w ramach Europejskiego Funduszu rozwoju Regionalnego np. w ramach Priorytetu 5 istnieje możliwość realizacji działań miękkich poprzez zastosowanie cross-finansingu.
5.	Priorytet 6	77-78	Cel szczegółowy (a)	<p>Uzupełnienie zdania:</p> <p>(...) Jednym z głównych działań interwencyjnych będzie wdrażanie kompleksowych rozwiązań aktywizacji zawodowej mających na celu zwiększenie dostępu do zatrudnienia dla wszystkich osób bezrobotnych, zwłaszcza dla znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy tj.: osoby młode w wieku 18-29 lat, osoby w wieku 55 i więcej, osoby długotrwale bezrobotne, osoby odchodzące z rolnictwa, osoby z niepełnosprawnościami, kobiety oraz osoby o niskich kwalifikacjach i kompetencjach (...)</p> <p>5. Niwelowanie barier w dostępie do zatrudnienia m.in. dla osób bezrobotnych, biernych zawodowo powracających na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka do lat 5 oraz odchodzących z rolnictwa.</p>	Osoby odchodzące z rolnictwa mają utrudniony dostęp do instrumentów rynku pracy.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Wsparcie w zakresie aktywizacji zawodowej udzielane będzie w oparciu o przepisy ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Osoby odchodzące z rolnictwa będą mogły skorzystać ze wsparcia, o ile będą uprawnione do tego na ich podstawie.
6.	Priorytet 6	80	Cel szczegółowy (a)	Dot. wskaźnika produktu nr 7 „Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie” .	Realizacja projektów aktywizacji zawodowej przez PUP przy wykorzystaniu stawek jednostkowych. Brak tego wskaźnika we właściwej metodyce skutkuje ograniczonym wpływem IZ na osiągnięcie celu tej formy wsparcia. Prosimy o wyjaśnienie potrzeby włączenia tego wskaźnika do programu lub wskazanie go jako podlegającego jedynie monitorowaniu.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona.
7.	Priorytet 6	84-85	Cel szczegółowy (a)	Uzupełnienie treści akapitu: „Jednym z głównych działań [...] lokalnym rynku pracy" o narzędzia wspierające sektor ekonomii społecznej: np. środki na założenie lub przystąpienie do istniejącej spółdzielni socjalnej czy zwrot składek na ubezpieczenie społeczne opłacanych przez	Sama nazwa celu szczegółowego sugeruje również wspieranie ekonomii społecznej natomiast nie ma to odzwierciedlenia we wskazanych narzędziach. Akapit należy uzupełnić opisem narzędzi wspierających ekonomię społeczną zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.	Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z Linią demarkacyjną oraz ze stanowiskiem MFiPR, całość wsparcia ekonomii społecznej mieści się w obszarze włączenia

				spółdzielnie socjalne.			społecznego w celu szczegółowym (h), bez umieszczania jakichkolwiek działań w obszarze rynku pracy.
8.	Priorytet 6	s. 84-85	Cel szczegółowy (a)	Uzupełnienie treści akapitu: „Jednym z głównych działań [...] lokalnym rynku pracy” o narzędzia wspierające sektor ekonomii społecznej: np. środki na założenie lub przystąpienie do istniejącej spółdzielni socjalnej czy zwrot składek na ubezpieczenie społeczne opłacanych przez spółdzielnie socjalne.	Sama nazwa celu szczegółowego sugeruje również wspieranie ekonomii społecznej natomiast nie ma to odzwierciedlenia we wskazanych narzędziach. Akapit należy uzupełnić opisem narzędzi wspierających ekonomię społeczną zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.	Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z Linią demarkacyjną oraz ze stanowiskiem MFiPR, całość wsparcia ekonomii społecznej mieści się w obszarze włączenia społecznego w celu szczegółowym (h), bez umieszczania jakichkolwiek działań w obszarze rynku pracy.
9.	Priorytet 6	86	Cel szczegółowy (a)	Wprowadzenie typu beneficjenta: JST	Umożliwienie pozyskania wsparcia przez JST na projekty skierowane do osób młodych kończących szkoły ponadpodstawowe/ uczelnie, absolwenci szkół/uczelni (promocja przedsiębiorczości)	Urząd Miejski w Stargardzie	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z Linią demarkacyjną kompleksowa aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w celu szczegółowego (a) może być realizowane wyłącznie przez urzędy pracy.
10.	Priorytet 6	s. 86-87	Cel szczegółowy (a)	W akapicie: „W ramach danego celu [...] osób w wieku 55+” występuje niespójność.	Nazwa „staż Seniora/Praktykant 50+” sugeruje, że wsparciem obejmie osoby w wieku pow. 50 lat. Tymczasem na początku akapitu jest mowa o tym, że wsparcie będzie dotyczyć osób w wieku pow. 55 lat.	Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Uwaga uwzględniona. Skorygowano zapis.

Priorytet 6 CSz (b) – modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy

Lp.	Rozdział/Priorytet	Nr strony	Cel szczegółowy	Uwaga	Uzasadnienie	Instytucja zgłaszająca	Odpowiedź
1.	Priorytet 6	81	Cel szczegółowy (b)	Typ projektu „Tworzenie nowych metod pracy i rozwiązań w zakresie aktywizacji zawodowej oraz poprawy sytuacji na rynku pracy osób pozostających bez pracy”	Wsparcie polegające na opracowaniu innowacji społecznych, w tym eksperymentów społecznych, może być realizowane jedynie z poziomu krajowego. Zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa innowacyjne działania społeczne, w rozumieniu rozporządzenia EFS+ (innowacje, eksperymenty społeczne) we wszystkich celach szczegółowych EFS+, będą realizowane w FERS. Dotyczy to także innowacyjnych działań społecznych w obszarze aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona. W ramach programu regionalnego nie będzie realizowane wsparcie związane z innowacyjnymi działaniami społecznymi.
2.	Priorytet 6	82	Cel szczegółowy (b)	W akapicie drugim proponuje się następujące uzupełnienie: „Należy również dążyć do doskonalenia mechanizmów diagnozowania i prognozowania zapotrzebowania na kompetencje i kwalifikacje w gospodarce.	Istotne jest diagnozowanie nie tylko kompetencji, ale i kwalifikacji.	MEiN	Uwaga uwzględniona.

Priorytet 6 CSz (d) – wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia

Lp.	Rozdział/Priorytet	Nr strony	Cel szczegółowy	Uwaga	Uzasadnienie	Instytucja zgłaszająca	Odpowiedź
1.	Priorytet 6	78	Cel szczegółowy (d)	Objąć instrumentem ZIT.	Ze względu na specyficzne uwarunkowania danego obszaru programy zdrowotne mają uzasadnienie nie tylko na poziomie regionalnym, ale również nieco mniejszym -MOF. obejmującego zasięgiem terytorialnym kilka powiatów.	Powiat Drawski	Zakres wsparcia w ramach instrumentu terytorialnego zostanie uzgodniony z partnerstwami, które docelowo będą związkami ZIT. Jednocześnie, należy mieć na uwadze warunki konieczne do wdrożenia programów zdrowotnych (m.in. opinia AOTMiT).
2.	Priorytet 6	78	Cel szczegółowy (d)	Objąć instrumentem ZIT.	Ze względu na specyficzne uwarunkowania danego obszaru programy zdrowotne mają uzasadnienie nie tylko na poziomie regionalnym, ale również nieco mniejszym -MOF. obejmującego zasięgiem terytorialnym kilka powiatów.	Powiat Świdwiński	Zakres wsparcia w ramach instrumentu terytorialnego zostanie uzgodniony z partnerstwami, które docelowo będą związkami ZIT. Jednocześnie należy mieć na uwadze warunki konieczne do wdrożenia programów zdrowotnych (m.in. opinia AOTMiT).
3.	Priorytet 6	84	Cel szczegółowy (d)	Zakres interwencji w operacji 1 <i>Wsparcie w podnoszeniu kwalifikacji i kompetencji dla pracowników przedsiębiorstw i przedsiębiorców zgodne z ich zidentyfikowanymi potrzebami (system popytowy w oparciu o BUR, w tym wsparcie związane z transformacją cyfrową i transformacją w kierunku zielonej gospodarki)</i> częściowo jest zbieżny z działaniami FERS.	W związku z powyższym, na dalszym etapie wdrażania, niezbędne będzie zapewnienie braku możliwości korzystania z tej samej formy wsparcia przez jeden podmiot w FERS i RPO.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona. Na etapie przygotowania naboru przedmiotowe zapisy zostaną uwzględnione.
4.	Priorytet 6	84	Cel szczegółowy (d)	W akapicie pierwszym proponuje się uzupełnienie: „Dynamiczna sytuacja na rynku pracy zmusza pracowników i przedsiębiorstwa do rozwijania i ciągłego doskonalenia posiadanej wiedzy, umiejętności i kompetencji, a także zdobywania nowych kwalifikacji, na które istnieje zapotrzebowanie społeczno-gospodarcze.”	Jest to istotne dopowiedzenie przedstawionej myśli i podkreślenie znaczenia kwalifikacji potwierdzanych dokumentem.	MEiN	Uwaga uwzględniona.

5.	Priorytet 6	84	Cel szczegółowy (d)	<p>W akapicie pierwszym proponuje się następujące uzupełnienie:</p> <p>„W ramach usług rozwojowych przyznawana będzie pomoc przedsiębiorstwom i ich pracownikom m.in. z zakresu usług szkoleniowych, w tym usług prowadzących do uzyskania kwalifikacji funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji i innych, doradczych, diagnostycznych, wdrożeniowych, które mają na celu wspieranie szeroko rozumianego rozwoju działalności podmiotów gospodarczych w regionie.”</p>	<p>Usługi rozwojowe zarejestrowane w BUR mogą prowadzić do nabycia kompetencji lub kwalifikacji, rozumianych jako określony zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji pozaformalnej, zgodnych z ustalonymi wymaganiami dla danej kwalifikacji, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez instytucję uprawnioną do certyfikowania. Informacje o kwalifikacjach zarejestrowanych w ZRK znajdują się na stronie Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl</p>	MEiN	Uwaga uwzględniona.
6.	Priorytet 6	84	Cel szczegółowy (d)	<p>W akapicie pierwszym proponuje się uzupełnienie:</p> <p>„Prowadzone działania dla zachodniopomorskich przedsiębiorców powinny przyczyniać się zarówno do wzrostu zatrudnienia, jego stabilności i jakości, jak i do regionalnego postępu innowacyjnego, a powszechna dostępność do zróżnicowanych usług edukacyjnych, szkoleniowych i certyfikacyjnych umożliwi mieszkańcom regionu uzyskiwanie kompetencji i kwalifikacji zbieżnych z potrzebami regionalnej gospodarki.”</p>	<p>Jest to istotne dopowiedzenie przedstawionej myśli z punktu widzenia pracowników i korzyści wynikających z dostępności do różnych form doskonalenia i doształcania.</p>	MEiN	Uwaga uwzględniona.
7.	Priorytet 6	85	Cel szczegółowy (d)	<p>W akapicie pierwszym proponuje się uzupełnienie:</p> <p>„Działania dotyczące aktywizacji zawodowej dedykowane będą dla pracowników, których dotknęły zwolnienia, np. doradztwo psychologiczne, doradztwo zawodowe, pomoc w szukaniu nowego miejsca pracy, określenie optymalnej ścieżki rozwoju zawodowego i osobistego, finansowanie szkoleń, kursów doształających, walidacji i certyfikacji nabytych kompetencji w celu zdobycia nowych kwalifikacji, doradztwo w zakresie rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej czy pomoc w przeprowadzce do nowego miejsca zamieszkania.”</p>	<p>ZSK stwarza możliwość zdobywania kwalifikacji także na drodze sprawdzenia osiągniętych efektów uczenia się zdobytych niezależnie od formy uczenia się, czyli również w edukacji nieformalnej i pozaformalnej</p>	MEiN	Uwaga uwzględniona.
8.	Priorytet 6	87	Cel szczegółowy (d)	<p>W wyszczególnieniu grup docelowych dodać „organizacje pozarządowe”</p>	<p>Organizacje pozarządowe stale prowadzące działalność pożytku publicznego doskonale znają i są w stanie skutecznie zaspokajać potrzeby mieszkańców w tym osób z niepełnosprawnościami.</p>	PSONI Szczecin	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>W ramach celu szczegółowego (d) wsparcie jest kierowane do przedsiębiorców i pracowników z sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz do osób</p>

							w wieku aktywności zawodowej. Organizacje pozarządowe mogą być wyłącznie Beneficjentami w przedmiotowym obszarze wsparcia.
9.	Priorytet 6	Str. 92	Cel szczegółowy (d)	<p>Propozycja korekty/doprecyzowania zapisów:</p> <p><i>Jest: „...podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników przedsiębiorstw zgodnie z ich zdiagnozowanymi potrzebami poprzez dostęp do usług rozwojowych. ...Pracodawcy samodzielnie określają, jakie usługi rozwojowe są potrzebne ich przedsiębiorstwom i ich pracownikom.”</i></p> <p>Propozycja zmiany: <i>„...podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników przedsiębiorstw zgodnie z ich zdiagnozowanymi potrzebami, poprzez dostęp do usług rozwojowych. ...Pracodawcy samodzielnie określają, Należy najpierw określić potrzeby jakie usługi rozwojowe są niezbędne ich przedsiębiorstwom i ich pracownikom.”</i></p>	<p>Przyjęty zapis oznacza, że WYŁĄCZNIE przedsiębiorstwo może określić swoje potrzeby rozwojowe, Operator nie może sam tego dokonać. Wprowadzenie proponowanych zmian spowoduje, że nie będzie to wyłącznie decyzją przedsiębiorcy. Taki zapis ułatwi operatorowi ocenę wniosków i pozwoli w bardziej racjonalny sposób gospodarować środkami publicznym, gdyż umorzeli Operatorów również dokonywanie analizy potrzeb rozwojowych przedsiębiorstwa i na tej podstawie przyznawania wsparcia, które będzie przedsiębiorcy faktycznie niezbędne. Pozostanie zatem możliwość wyboru: albo przedsiębiorca samodzielnie określi swoje potrzeby, albo pomoże mu w tym wyznaczony przez Operatora doradca rozwojowy.</p>	Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Zgodnie z linią demarkacyjną usługi rozwojowe w PSF są kierowane do pracodawców i ich pracowników zgodnie z ich zidentyfikowanymi potrzebami.</p>
10.	Priorytet 6	95	Cel szczegółowy (d)	<p>Należy zmodyfikować/zaktualizować treść akapitu.: „Projekty te będą bezpośrednio realizowały cele zapisane w dokumentach strategicznych zarówno unijnych jak i krajowych, i regionalnych (Strategia Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030) oraz Polityka ochrony zdrowia województwa zachodniopomorskiego.” Na nową perspektywę będą obowiązywały inne dokumenty. Takie jak: Zdrowia przyszłość, SOR, KSRR.</p>	<p>Strategia Europa 2020 nie jest już dokumentem wyznaczającym ramy programowania na lata 2021-2027. Brak natomiast innych dokumentów istotnych dla programowania nowej perspektywy.</p>	MZ	<p>Uwaga uwzględniona.</p> <p>Zapisy programu zostały zmodyfikowane.</p>
11.	Priorytet 6	95	Cel szczegółowy (d)	<p>W opisie celu szczegółowego należy dodać typ beneficjenta.</p>	<p>W opisie celu szczegółowego brakuje elementu: typ beneficjenta.</p>	MZ	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
12.	Priorytet 6	s. 96-97	Cel szczegółowy (d)	<p>Propozycja przeformułowania nazw wskaźników CO17, C3P24 i C3R1 poprzez usunięcie frazy „[...] w tym spółdzielni i przedsiębiorstw [...]”.</p>	<p>Spółdzielnie socjalne i przedsiębiorstwa społeczne z definicji należą do sektora MŚP.</p>	Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	<p>Uwaga nieuwzględniona.</p> <p>Nazwy wskaźników nie mogą być zmieniane. Zapisy muszą być zgodne z WLWK.</p>

Priorytet 6 CSz (f) – wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Lp.	Rozdział/Priorytet	Nr strony	Cel szczegółowy	Uwaga	Uzasadnienie	Instytucja zgłaszająca	Odpowiedź
1.	Priorytet 6	90	Cel szczegółowy (f)	Korekta w akapicie pierwszym w zdaniu: „Na płaszczyźnie edukacji należy dążyć do wypracowania i wdrożenia porozumienia podmiotów i środowisk zaangażowanych pośrednio i bezpośrednio w procesy edukacyjne, które skutkować będą m.in. podniesieniem jakości edukacji formalnej i pozaformalnej , niwelowaniem wykluczeń i wyrównywaniem dostępu do edukacji na każdym poziomie.”	W kontekście podniesienia jakości edukacji można mówić w odniesieniu do edukacji pozaformalnej, czyli kształcenia instytucjonalnego realizowanego w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych, czyli prowadzonych poza ustawowym formalnym systemem szkolnym czy akademickim.	MEiN	Uwaga uwzględniona.
2.	Priorytet 6	90-96	cel szczegółowy f	W opisie skupiono się przede wszystkim na wsparciu uczniów zdolnych bez uwzględnienia potrzeb wszystkich uczniów. Należy skorygować zapisy, w tym typy projektów i zaplanowane działania o takiej, która zapewni rozwój edukacji włączającej, a więc takiej, która odpowiada na potrzeby wszystkich uczniów, a nie tylko wybranych grup. Dodatkowo w opisie zmian w kształceniu w zawodach brak jest informacji o działaniach na rzecz zapewnienia jego włączającego wymiaru, m.in. w zakresie wsparcia w aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Należy uzupełnić o odpowiednie zapisy i działania. Brak zastosowania zasad uniwersalnego projektowania i racjonalnych dostosowań w edukacji. Opis interwencji nie odpowiada zaplanowanym typom projektów oraz oczekiwanym rezultatom, gdzie w większym stopniu proponuje się rozwiązania na rzecz edukacji włączającej. Dodatkowo na str. 95 mowa jest o „integracyjnej roli szkoły” – proponujemy zastąpić określeniem „włączającej roli szkoły”.	Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych (ratyfikowana przez Polskę) zobowiązuje (art. 24) do zapewnienia włączającego systemu kształcenia. Na potrzebę zapewnienia włączającego systemu edukacji wskazuje również pierwsza zasada Europejskiego Filaru Praw Socjalnych – „Każdy ma prawo do edukacji włączającej, charakteryzującej się dobrą jakością, szkoleń i uczenia się przez całe życie w celu utrzymania i nabywania umiejętności, które pozwolą mu w pełni uczestniczyć w życiu społeczeństwa i skutecznie radzić sobie ze zmianami na rynku pracy.” Edukacja włączająca zakłada tworzenie rozwiązań, które odpowiadają na potrzeby wszystkich uczniów, a nie tylko tworzenie rozwiązań specyficznych dla pewnych grup. To ostatnie jest również niezgodne z zasadami uniwersalnego projektowania i racjonalnych dostosowań.	MEiN	Uwaga uwzględniona. Zapisy przeformułowano.
3.	Priorytet 6	91	Cel szczegółowy (f)	Prośba o dopisanie zdania (po części opisowej w ramach celu szczegółowego (f) a przed typami projektów w ramach celu szczegółowego (f): Typy projektów, jakie zostały ujęte w celu szczegółowym (f), wpisują się w kierunki działań Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (dokument o statusie polityki publicznej).	Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 posiada status polityki publicznej (ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmienia ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2020, poz. 1378), tym samym określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki w obszarze rozwoju umiejętności.	MEiN	Uwaga uwzględniona.
4.	Priorytet 6	91	Cel szczegółowy (f)	W akapicie 4, zdanie: „Ważnym elementem kształcenia powinna być zatem praktyczna nauka danego zawodu” należy zamienić „Ważnym elementem kształcenia zawodowego powinna być zatem realizacja praktyczna nauka zawodu”	W art. 120 Ustawy Prawo oświatowe jest mowa o praktycznej nauce zawodu.	MEiN	Uwaga uwzględniona.

5.	Priorytet 6	91	Cel szczegółowy (f)	W akapicie 4, jak i w całym dokumencie określenie „profil kształcenia” należy zamienić na „kierunki kształcenia”	W art. 1 pkt 7 ustawy Prawo oświatowe określono, że system oświaty zapewnia m.in. w szczególności: dostosowywanie <u>kierunków i treści kształcenia</u> do wymogów rynku pracy;	MEiN	Uwaga uwzględniona.
6.	Priorytet 6	91	Cel szczegółowy (f)	W akapicie 4 (lub 7 w zależności jak liczyć), w zdaniu 7 po słowach: „Ważnym elementem kształcenia powinna być zatem praktyczna nauka danego zawodu” proponujemy dodać myślnik i dopisać „- odbywająca się w formie praktyk zawodowych i zajęć praktycznych realizowanych jak najczęściej u pracodawcy i stanowiąca dodatkowe zastosowanie i pogłębienie zdobytej wiedzy i umiejętności zawodowych w rzeczywistych warunkach pracy pod okiem profesjonalistów-praktyków (instruktorów praktycznej nauki zawodu).”	Propozycja rozwinięcia zdania ma na celu wzmocnienie i podkreślenie w Strategii dla Pomorza Zachodniego modelu kształcenia dualnego (realizacja praktycznej nauki zawodu u pracodawców i klasy patronackie). Jest to istotny element w którym zawarte są również gratyfikacje finansowe dla pracodawców, dodatki motywacyjne dla instruktorów praktycznej nauki zawodu.	MEiN	Uwaga uwzględniona.
7.	Priorytet 6	92	Cel szczegółowy (f)	Proszę o wyjaśnienie zapisu: Działania w zakresie tworzenia/wspierania placówek systemu oświaty o charakterze włączającym. Proszę o przeformułowanie zapisu: „podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry placówek systemu oświaty w kontekście osób z niepełnosprawnościami” na : „podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr w zakresie pracy z uczniami z niepełnosprawnościami, wynikające z analizy potrzeb szkoleniowych w danej placówce”.	Zapis jest niejasny. Czy IZ planuje w ramach programu tworzyć placówki systemu oświaty? Co jest rozumiane pod pojęciem „placówki systemu oświaty o charakterze włączającym”? Działania szkoleniowe dla kadr systemu oświaty zostały zaplanowane na poziomie krajowym. Zgodnie z linią demarkacyjną, na poziomie regionalnym mogą być realizowane uzupełniająco, na podstawie diagnozy niezaspokojonych potrzeb w danej szkole/placówce.	Departament EFS, MFIPR	Uwaga uwzględniona. W ramach programu planujemy wspierać placówki systemu oświaty w zakresie edukacji włączającej a nie tworzyć te placówki. Działania szkoleniowe dla kadr systemu oświaty będą realizowane nie jako główny cel projektu, ale uzupełniająco na podstawie przeprowadzonej diagnozy.
8.	Priorytet 6	92	Cel szczegółowy (f)	Wnioskujemy o zmodyfikowanie zapisu dot. typu projektu nr 2. Dotychczasowy zapis „2. Poprawa jakości i dostępność edukacji przedszkolnej oraz tworzenie miejsc przedszkolnych na obszarach deficytowych zgodnie lokalnym zapotrzebowaniem, w tym m.in.” Proponujemy zastąpić następującym „2. Poprawa jakości i dostępności edukacji przedszkolnej oraz tworzenie miejsc przedszkolnych, <u>w tym</u> na obszarach deficytowych, zgodnie lokalnym zapotrzebowaniem, w tym m.in. W przypadku braku akceptacji powyższej propozycji proponujemy ew. dodatnie nowego typu projektu pod nazwą: „Poprawa jakości i dostępności istniejących miejsc przedszkolnych, w tym m.in.: • rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o zajęcia dodatkowe wyrównujące szanse edukacyjne, rozwijające kompetencje kluczowe i transferowalne oraz o zajęcia pobudzające i	W naszej ocenie dotychczasowy zapis może zawęzić możliwość realizacji projektów w zakresie edukacji przedszkolnej. Od wielu lat fundusze europejskie pomagały tworzyć nowe miejsca wychowania przedszkolnego w regionie. Ich efekty są zauważalne i dzięki nim zmniejszyły się dysproporcje w dostępie do miejsc wychowania przedszkolnego. Jednakże liczba miejsc wychowania przedszkolnego niekoniecznie przekłada się jakoś edukacji przedszkolnej. Dotychczas z możliwości wsparcia ze środków EFS wyłączone były te ośrodki wychowania przedszkolnego, które nie mogły utworzyć dodatkowych miejsc wychowania przedszkolnego. W ten sposób rośnie różnicowanie jakościowe między miejscami wychowania przedszkolnego utworzonymi ze środków EFS w poprzednich perspektywach, a pozostałymi miejscami które istnieją w regionie od kilkudziesięciu czy kilkunastu lat i sfinansowane były ze środków własnych jst. W naszej ocenie w nowym okresie programowania należałoby umożliwić wspieranie ośrodków wychowania przedszkolnego w zakresie podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej bez obligatoryjnego warunku tworzenia nowych	Gmina Miasto Koszalin	Uwaga uwzględniona. Zapisy dotyczące wsparcia w zakresie edukacji przedszkolnej zostały zmodyfikowane. Wsparcie w zakresie edukacji będzie polegało na poprawie jakości i dostępności miejsc (tworzenie nowych miejsc, rozwijanie jakości edukacji przedszkolnej, rozwijanie kompetencji i kwalifikacji).

				<p>rozwijające zainteresowania,</p> <ul style="list-style-type: none"> • indywidualizacja pracy z dziećmi, w tym o specjalnych potrzebach edukacyjnych (zdolnych, uzdolnionych i utalentowanych), • dworactwo zawodowe (preorientacja zawodowa), • wsparcie metodyczne oraz doskonalenie/podnoszenie kompetencji i kwalifikacji nauczycieli (również w obszarze edukacji międzykulturowej i potrzeb edukacyjnych migrantów), • wyposażenie przedszkoli w niezbędne pomoce dydaktyczne”. 	<p>miejsz wychowania przedszkolnego. Bez możliwości wsparcia tych przedsięwzięć ze środków EFS+, jst obecnie nie są w stanie samodzielnie udźwignąć kosztów modernizacji oferty edukacyjnej przedszkoli i dostosowania ich choćby do potrzeb dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Potrzeba wsparcia istniejących ośrodków wychowania przedszkolnego wynika też ze zdiagnozowanych problemów regionalnego systemu edukacji. Aby poprawić osiągnięcia uczniów szkół podstawowych czy ponadpodstawowych, konieczne są „zintegrowane zarządzanie procesami edukacyjnymi na wszystkich poziomach”, które w tym przypadku powinno oznaczać wspieranie rozwoju dzieci już od poziomu przedszkola poprzez umożliwienie skorzystania z wysokiej jakości edukacji przedszkolnej.</p>		
9.	Priorytet 6	93	Cel szczegółowy (f)	<p>Typ operacji nr 3: wsparcie dla nauczycieli (poprzez m.in. studia podyplomowe, kursy, szkolenia, staże i praktyki) – w kontekście uwagi powyżej, proszę o podkreślenie w zapisie, że nie będą to projekty szkoleniowe ukierunkowane na podnoszenie kompetencji nauczycieli, ale uzupełniające wsparcie w ramach projektów realizowanych w poszczególnych placówkach, wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb. (Analogiczna uwaga również do typu operacji nr 4.)</p> <p>cyfryzacja procesu nauczania – wsparcie przewidziano na poziomie krajowym; proszę o wyjaśnienie, na czym ma polegać interwencja w programie regionalnym;</p>	<p>Konieczność zapewnienia zgodności z linią demarkacyjną.</p>	<p>Departament EFS, MFiPR</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona. W ramach typu projektu nr 3 i 4 przeformułowano zapis na: wsparcie dla nauczycieli wynikające ze zdiagnozowanych w danej placówce potrzeb (poprzez m.in. studia podyplomowe, kursy, szkolenia, staże i praktyki). Zgodnie z zapisami linii demarkacyjnej na poziomie regionalnym mogą być realizowane projekty związane ze wsparciem cyfryzacji w danej placówce (doposażenie, szkolenia). Takie też działania będą realizowane w programie regionalnym.</p>
10.	Priorytet 6	93	Cel szczegółowy (f)	<p>Dot. wsparcia w formie staży dla uczniów w ramach poprawy jakości kształcenia zawodowego (typ projektu nr 4). Należy pamiętać i uwzględnić w Programie, że stażu uczniowskie będą rozliczane wyłącznie w oparciu o stawkę jednostkową opracowaną przez IK EFS.</p>	<p>Metodyka wyliczenia tej stawki pozytywnie zaopiniowana przez Instytucję Audytową została przekazana do państwa mailowo i powinna zostać uwzględniona w programie.</p>	<p>Departament EFS, MFiPR</p>	<p>Zgodnie z art. 94 rozporządzenia ogólnego Metodyka wyliczenia stawek jednostkowych staży uczniowskich będzie załącznikiem do programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027.</p>
11.	Priorytet 6	94	Cel szczegółowy (f)	<p>W typach projektów, pkt 3, odnośnik czwarty: „doradztwo zawodowe lub edukacyjno-zawodowe” należy zamienić na „doradztwo zawodowe”</p>	<p>Jw. - W art. 26a ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo oświatowe, używa się określenia doradztwo zawodowe.</p>	<p>MEiN</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>
12.	Priorytet 6	94	Cel szczegółowy (f)	<p>W typach projektów, pkt 4, odnośnik trzeci:</p>	<p>Doprecyzowanie punktu</p>	<p>MEiN</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>

				„podnoszenie i rozwijanie umiejętności, kompetencji i uzyskiwanie kwalifikacji przez uczniów placówek i szkół prowadzących kształcenie zawodowe” należy zamienić na: „podnoszenie i rozwijanie umiejętności, kompetencji i uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów placówek i szkół prowadzących kształcenie zawodowe”			
13.	Priorytet 6	94	Cel szczegółowy (f)	W typach projektów, pkt 4, odnośnik siódmy: „pomoc finansową umożliwiającą uczniom naukę w szkole kształcenia zawodowego poza miejscem zamieszkania (zwrot kosztów dojazdu lub zwrot kosztów zakwaterowania)” należy zamienić na: „pomoc finansową umożliwiającą uczniom naukę w szkole prowadzącej kształcenie zawodowe poza miejscem zamieszkania (zwrot kosztów dojazdu lub zwrot kosztów zakwaterowania)”	Doprecyzowanie punktu	MEiN	Uwaga uwzględniona.
14.	Priorytet 6	94	Cel szczegółowy (f)	W tabeli: wskaźnikach rezultatu, wskaźnik C ₅ R ₃ : „Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w postaci staży uczniowskich, uczestniczących w kształceniu lub pracujących 6 miesięcy od ukończenia nauki” należy zmienić na „Liczba uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe objętych wsparciem w postaci staży uczniowskich”	Zgodnie z art. 121a ust. 1 uczniowie technikum i uczniowie branżowej szkoły I stopnia niebędący młodocianymi pracownikami mogą w okresie nauki odbywać staż w rzeczywistych warunkach pracy, zwany stażem uczniowskim. Przepis nie dotyczy placówek, ani osób pracujących.	MEiN	Uwaga nieuwzględniona. Zaproponowany wskaźnik nie znajduje się we Wspólnej Liście Wskaźników Kluczowych 2021-2027 EFS+.
15.	Priorytet 6	95	Cel szczegółowy (f)	W wyszczególnieniu grup docelowych dodać „organizacje pozarządowe”	Organizacje pozarządowe stale prowadzące działalność pożytku publicznego doskonale znają i są w stanie skutecznie zaspokajać potrzeby mieszkańców w tym osób z niepełnosprawnościami.	PSONI Szczecin	Uwaga nieuwzględniona. W ramach celu szczegółowego (f) Organizacje pozarządowe mogą być wyłącznie Beneficjentami.
16.	Priorytet 6	95	Cel szczegółowy (f)	Wnioskujemy o wpisanie w punkcie „Terytoria docelowe, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych” możliwości wykorzystania mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych	W opisie celu szczegółowego (f) słusznie zauważono, że niezbędne jest zintegrowane zarządzanie procesami edukacyjnymi na wszystkich poziomach. Umożliwienie zastosowania mechanizmu ZIT w tym przypadku podniosłoby jakość i efektywność projektów wyłonionych do realizacji. Umożliwiłoby to także zachowanie spójności z realizacją projektów w ramach Priorytetu 5 - Przyjazne mieszkańcom Pomorze Zachodnie, Cel szczegółowy (ii). W przypadku uwzględnienia zmiany możliwe byłoby kompleksowe podejście do rozwoju edukacji na obszarze ZIT – uwzględniające z jednej strony inwestycje w obiekty oświatowe, a z drugiej działania miękkie współfinansowane ze środków EFS+. Taki mechanizm nawiązywałby do doświadczeń Kontraktów Samorządowych z RPO WZ 2014-2020, które obejmowały projekty miękkie (EFS) i inwestycyjne z zakresu edukacji i mogły kompleksowo rozwiązywać zdiagnozowane	ZIT KKBOF	Zakres wsparcia w ramach instrumentu terytorialnego zostanie uzgodniony z partnerstwami, które docelowo będą związkami ZIT.

					problemy. Takiej możliwości dotychczas były pozbawione ZITy, co niestety nie wpływało na efektywność realizowanych przedsięwzięć w obszarze edukacji		
17.	Priorytet 6	98	Cel szczegółowy (f)	Cel szczegółowy(f) brzmi: „wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe , a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami”. W typach projektów, ani wśród grup docelowych brak jest szkół wyższych. Nie przewidziano żadnych działań dot. kształcenia włączającego na poziomie szkół wyższych.		Akademia Morska w Szczecinie	Zgodnie z linią demarkacyjną, wsparcie szkolnictwa wyższego jest możliwe do realizacji wyłącznie z poziomu krajowego.
18.	Priorytet 6	100	Cel szczegółowy (f)	Propozycja zmiany zapisu: „przygotowanie szkoły na przyjęcie ucznia z niepełnosprawnością (m.in. niwelowanie barier architektonicznych)” na „dostosowanie szkoły do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami”	Zaproponowany zapis poszerza katalog szkół, które wymagają dostosowania do uczniów z niepełnosprawnościami (nie tylko te, które przyjmują „przerwsze” dziecko z niepełnosprawnościami).	Urząd Miejski w Stargardzie	Uwaga uwzględniona.
19.	Priorytet 6	100	Cel szczegółowy (f)	Wskazanie w ramach poprawy jakości i dostępność edukacji przedszkolnej oraz tworzenie miejsc przedszkolnych (...) także: - dostosowanie przedszkola do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, - zapewnienie asystenta dziecku nie tylko w przedszkolu, ale i poza nim	Konieczność spełnienia ustawy o dostępności. Stwierdza się dużą potrzebę zapewniania asystentów dzieci z niepełnosprawnościami, już na etapie przedszkolnym.	Urząd Miejski w Stargardzie	Uwaga nieuwzględniona. W ramach typu projektu 1 wsparcie kierowane jest do placówek systemu oświaty, w tym również przedszkoli.
20.	Priorytet 6	103	Cel szczegółowy (f)	W grupach docelowych jako <u>beneficjentów</u> należy wskazać JST.	JST są organizatorami szkół.	Urząd Miejski w Stargardzie	Jednostki samorządu terytorialnego jako organy prowadzące przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe będą Beneficjentami projektów możliwych do realizacji w celu szczegółowym (f).

Priorytet 6 CSz (g) – wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

Lp.	Rozdział/Priorytet	Nr strony	Cel szczegółowy	Uwaga	Uzasadnienie	Instytucja zgłaszająca	Odpowiedź
1.	Priorytet 6	98	Cel szczegółowy (g)	Założono wsparcie kształcenia osób wykonujących zawody medyczne (np. pielęgniarka) i niemedyce (np. psycholog, psychoterapeuta) w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w regionie.	Zgodnie z linią demarkacyjną w PR możliwe jest wyłącznie kształcenie podyplomowe i doskonalenie zawodowe osób wykonujących zawody niemedyce (np. psycholog, psychoterapeuta) w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.	Departament EFS, MFiPR	W programie regionalnym zaplanowano wsparcie dla osób wykonujących zawody medyczne (np. pielęgniarka) i niemedyce (np. psycholog, psychoterapeuta) w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w regionie. Zakłada się wprowadzenie odstępstwa od linii demarkacyjnej na poziomie Kontraktu Programowego.
2.	Priorytet 6	99	(g)	Prośba o dopisanie zdania (po części opisowej w ramach celu szczegółowego (g) a przed typami projektów w ramach celu szczegółowego (g): Typy projektów, jakie zostały ujęte w celu szczegółowym (g), wpisują się w kierunki działań Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (dokument o statusie polityki publicznej).	Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 posiada status polityki publicznej (ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmienia ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju ora niektórych innych ustaw, Dz. U. 2020, poz. 1378), tym samym określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki w obszarze rozwoju umiejętności.	MEiN	Uwaga uwzględniona.
3.	Priorytet 6	98-101	(g)	Prośba o rozważenie zastąpienia słowa „kompetencje” słowem „umiejętności” w całym dokumencie, np.: 1) „Przywołane okoliczności oraz regionalne zapotrzebowanie na usługi edukacyjne wśród osób dorosłych wymuszają podejście systemowe do kształcenia osób dorosłych. Odpowiedzą na wskazane deficyty będzie realizacja projektu „Zachodniopomorskie Centrum Kształcenia Dorosłych”, który zapewni kompleksową obsługę dla tych, którzy potrzebują doradztwa zawodowego, chcą się przekwalifikować lub podwyższyć swoje kompetencje/ kwalifikacje” – str. 99	Zgodnie z definicją umiejętności stosowaną w Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030: umiejętności – zdolność do prawidłowego i sprawnego wykonywania określonego rodzaju czynności, zadania lub funkcji.	MEiN	Rozszerzono zakres wsparcia o umiejętności.
4.	Priorytet 6	99	Cel szczegółowy (g)	Akapit pierwszy: „Zdobywane kwalifikacje powinny odpowiadać aktualnym wymaganiom rynku pracy. ”	„Kwalifikacja” oznacza formalny wynik procesu oceny i walidacji uzyskany wówczas, gdy właściwy organ stwierdza, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodne z określonymi standardami. Co do zasady zdobytych kwalifikacji już się nie	MEiN	Uwaga uwzględniona.

					potwierdza.		
5.	Priorytet 6	99	(g)	Prośba o przeformułowanie zdania: „Idea nauki przez całe życie zakłada kontynuację podnoszenia kwalifikacji i doksztalcania się po zakończeniu edukacji formalnej” na: „Idea <u>uczenia</u> się przez całe życie zakłada ciągły rozwój umiejętności, zdobywanie kwalifikacji – bez podziału na okres edukacji i aktywności zawodowej.”	Przeformułowanie zdania zgodnie z definicją LLL.	MEiN	Uwaga uwzględniona.
6.	Priorytet 6	99	(g)	Prośba o przeformułowanie zdania: „Przywołane okoliczności oraz regionalne zapotrzebowanie na usługi edukacyjne wśród osób dorosłych wymuszają podejście systemowe do kształcenia osób dorosłych” na: „Przywołane okoliczności oraz regionalne zapotrzebowanie na usługi edukacyjne wśród osób dorosłych wymuszają podejście systemowe do uczenia się osób dorosłych”.	Przeformułowanie zdania zgodnie z definicją LLL.	MEiN	Uwaga uwzględniona.
7.	Priorytet 6	100	(g) Typy projektów	Prośba o przeformułowanie typu projektu 1. „Kształcenie osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/ kompetencje lub przekwalifikować się – wsparcie realizowane za pośrednictwem BUR” na: „Wsparcie osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/ kompetencje lub przekwalifikować się – wsparcie realizowane za pośrednictwem BUR”	Przeformułowanie zdania zgodnie z definicją LLL.	MEiN	Uwaga uwzględniona.
8.	Priorytet 6	100	g	W wyliczeniu oczekiwanych rezultatów proponuje się korektę: „• zwiększenie odsetka osób biorących udział w uczeniu się przez całe życie.”	Punkt w jego opisie odnosi się raczej do szerszego pojęcia jakim jest uczenie się przez całe życie.	MEiN	Uwaga uwzględniona.
9.	Priorytet 6	100	(g) Typy projektów	Prośba o przeformułowanie typu projektu 5. „Wsparcie kształcenia osób wykonujących zawody medyczne (np. pielęgniarka) i niemedyczne (np. psycholog, psychoterapeuta) w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w regionie” na: „Wsparcie rozwoju umiejętności osób wykonujących zawody medyczne (np. pielęgniarka) i niemedyczne (np. psycholog, psychoterapeuta) w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w regionie”	Przeformułowanie zdania zgodnie z definicją LLL.	MEiN	Uwaga nieuwzględniona. Wsparcie w obszarze kadr medycznych i niemedycznych dotyczy wsparcia dla osób uczących się w postaci wsparcia finansowego, tj. stypendia z jednoczesnym zobowiązaniem uczestników projektu do pracy przez określony czas w województwie zachodniopomorskim.
10.	Priorytet 6	100	(g)	Prośba o zmianę sformułowania jednego z rezultatów: „zwiększenie odsetka osób biorących	Przeformułowanie zdania zgodnie z definicją LLL.	MEiN	Uwaga uwzględniona.

			Oczekiwane rezultaty	udział w kształceniu się przez całe życie” na: „zwiększenie odsetka osób biorących udział w uczeniu się przez całe życie”			
11.	Priorytet 6	100	(g) Główne grupy docelowe	Prośba o zmianę sformułowania jednej z grup docelowych: „lokalne punkty wsparcia kształcenia osób dorosłych” na: „lokalne punkty wsparcia uczenia się przez całe życie osób dorosłych”	Przeformułowanie zdania zgodnie z definicją LLL.	MEiN	Uwaga uwzględniona.
12.	Priorytet 6	108	Cel szczegółowy (g)	Zgodnie z linią demarkacyjną przekazaną przez MFiPR w lutym br. kształcenie kadr medycznych zarezerwowane jest dla poziomu krajowego. Na poziomie regionalnym jest możliwe wsparcie kształcenia podyplomowego i doskonalenia zawodowego osób wykonujących zawody niemedyce jest możliwe na poziomie regionalnym.	Proszę o zmianę zgodnie z linią demarkacyjną.	MZ	W programie regionalnym zaplanowano wsparcie dla osób wykonujących zawody medyczne (np. pielęgniarka) i niemedyce (np. psycholog, psychoterapeuta) w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w regionie. Zakłada się wprowadzenie odstępstwa od linii demarkacyjnej na poziomie Kontraktu Programowego.
13.	Priorytet 6	108	Cel szczegółowy (g)	W sekcji „typy projektów” w punkcie 1 jest zapis: „Kształcenie osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/ kompetencje lub przekwalifikować się – wsparcie realizowane za pośrednictwem BUR” natomiast jako wskaźnik rezultatu wskazano CRO3 „Liczba osób dorosłych, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu”. Istnieje zasadnicza równica między kompetencjami a kwalifikacjami.	Umożliwienie korzystania z usług podnoszących wyłącznie kompetencje i jednocześnie nakładanie obowiązku wykazania wskaźnika rezultatu w postaci osób które uzyskały kwalifikacje, może doprowadzać do dużych trudności w osiągnięciu tego wskaźnika. Dotychczasowe doświadczenie pokazuje mniejszy niż 5% odsetek osób zainteresowanych podnoszeniem kwalifikacji, dlatego należy ujednoczyć i dostosować zapisy niniejszego celu szczegółowego. W przypadku umożliwienia podnoszenia kompetencji - taki wskaźnik również powinien być monitorowany lub zmienić typ projektu na podnoszący wyłącznie kwalifikacje, zostawiając wówczas wskaźnik rezultatu w obecnym kształcie.	Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z definicją wskaźnika „Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu” wskaźnik mierzy liczbę osób dorosłych, które w wyniku wsparcia uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje. Zatem monitorowane będzie zarówno podnoszenie kwalifikacji, jak i nabycie kompetencji.

Priorytet 6 CSz (h) – Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

Lp.	Rozdział/Priorytet	Nr strony	Cel szczegółowy	Uwaga	Uzasadnienie	Instytucja zgłaszająca	Odpowiedź
1.	Priorytet 6	99-101	Cel szczegółowy (h)	Proponujemy wpisać, że wsparciem będą obejmowane przede wszystkim całe rodziny, oraz w szczególnych przypadkach pojedyncze osoby, a także społeczności lokalne zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.	Zgodnie z zapisami dokumentu „Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej” z 21 lipca 2021.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona.
2.	Priorytet 6	99-101	Cel szczegółowy (h)	Skoro nie wybrali Państwo cs j), w treści cs h) warto rozważyć również wsparcie społeczności romskiej.	W woj. zachodniopomorskim mieszka ok. 1000 Romów. Wsparcie tej mniejszości będzie realizowane z EFS+ jedynie na poziomie regionalnym.	Departament EFS, MFiPR	Osoby ze społeczności romskiej kwalifikują się do wsparcia w celu szczegółowym (h), który skoncentrowany jest m.in. na osobach zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wsparcie społeczności romskiej będzie się odbywać na zasadach ogólnych, tzn. jako rodzin i osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zakwalifikowanych do projektów.
3.	Priorytet 6	101	Cel szczegółowy (h)	We wskazanym miejscu (opis interwencji oraz typ projektu), zwrócono uwagę na kontynuowanie wsparcia PS w zakresie tworzenia miejsc pracy. Należy pamiętać i uwzględnić w Programie obowiązek rozliczania wsparcia w zakresie tworzenia i utrzymania miejsc pracy w PS stawką jednostkową opracowaną przez IK EFS.	Metodyka wyliczenia stawki jednostkowej pozytywnie zaopiniowana przez Instytucję Audytową została przekazana mailowo i powinna zostać uwzględniona w Programie.	Departament EFS, MFiPR	Zgodnie z art. 94 rozporządzenia ogólnego Metodyka wyliczenia stawek jednostkowych w zakresie tworzenia i utrzymania miejsc pracy będzie załącznikiem do programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027.
4.	Priorytet 6	101	Cel szczegółowy (h)	W programie wskazano następujące działanie: mikrogranty na rozwój przedsiębiorstw społecznych (nie dotyczy tworzenia i utrzymania miejsc pracy). Potrzebne jest dodatkowe uzasadnienie i opis przeznaczenia takiego wsparcia.	Tak opisane działanie budzi wątpliwości w zakresie demarkacji ze środkami KPO oraz środkami zwrotnymi planowanymi w ramach FERS. Nie jest znane przeznaczenie środków oraz ich charakter.	Departament EFS, MFiPR	Wsparcie w postaci mikrograntu/bonu na rozwój przedsiębiorstw społecznych będzie dotyczyło rozwijania ich potencjału m.in. w zakresie rozszerzania katalogu świadczonych usług.
5.	Priorytet 6	101	Cel szczegółowy (h)	Wątpliwości co do zgodności z Umową Partnerstwa, w tym linią demarkacyjną, budzi zacytowany poniżej	Prosimy o doprecyzowanie informacji na temat wsparcia wyróżnionego pogrubioną czcionką. O	Departament EFS, MFiPR	Z uwagi na realizację działań innowacyjnych

				fragment „Kompleksowe wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstw społecznych w obszarach usług społecznych i zielonej gospodarki (w tym m.in. usługi inkubacyjne, biznesowe, wsparcie w obszarze działań innowacyjnych i marketingu produktu oraz sieciowania i współpracy z podmiotami gospodarczymi)”. jakie działania innowacyjne chodzi?		społeczne, w rozumieniu rozporządzenia EFS+ (innowacje, eksperymenty społeczne) we wszystkich celach szczegółowych EFS+ wyłącznie na poziomie krajowym przedmiotowy zapis usunięto.	
6.	Priorytet 6	101	Cel szczegółowy (h)	Proponujemy poprawienie poniższego fragmentu w następujący sposób: Oczekiwane rezultaty: (..) aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i lub wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo Główne grupy docelowe: osoby zagrożone ubóstwem i lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny i otoczenie,	Uzupełnienie informacji o osoby biernie zawodowo, które stanowią istotną grupę docelową wsparcia w cs h) i poprawa nadmiarowego sformułowania ‘i/lub’ nieobecne w stosowanym przez IK UP EFS+ wyrażeniu.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona.
7.	Priorytet 6	101	Cel szczegółowy (h)	W rekomendacjach MFiPR dot. włączenia społecznego, w obszarze ekonomii społecznej, znajduje się zapis o wsparciu realizacji indywidualnego procesu reintegracji w przedsiębiorstwach społecznych. Sugerujemy dodanie tego wsparcia do opisu działań w obszarze ekonomii społecznej.	W kontekście rekomendacji MFiPR oraz projektu ustawy o ekonomii społecznej takie wsparcie powinno być elementem wsparcia ekonomii społecznej w ramach programów regionalnych.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona.
8.	Priorytet 6	101	Cel szczegółowy (h)	W programie wskazano następujące działanie: mikrogranty na rozwój przedsiębiorstw społecznych (nie dotyczy tworzenia i utrzymania miejsc pracy). Potrzebne jest dodatkowe uzasadnienie i opis przeznaczenia takiego wsparcia.	Tak opisane działanie budzi wątpliwości w zakresie demarkacji ze środkami KPO oraz środkami zwrotnymi planowanymi w ramach FERS. Nie jest znane przeznaczenie środków oraz ich charakter.	Departament EFS, MFiPR	
9.	Priorytet 6	101	Cel szczegółowy (h)	W rekomendacjach MFiPR dot. włączenia społecznego, w obszarze ekonomii społecznej, znajduje się zapis o wsparciu realizacji indywidualnego procesu reintegracji w przedsiębiorstwach społecznych. Sugerujemy dodanie tego wsparcia do opisu działań w obszarze ekonomii społecznej.	W kontekście rekomendacji MFiPR oraz projektu ustawy o ekonomii społecznej takie wsparcie powinno być elementem wsparcia ekonomii społecznej w ramach programów regionalnych.	Departament EFS, MFiPR	
10.	Priorytet 6	102	Cel szczegółowy (h)	W ramach wsparcia ekonomii społecznej wskazano działanie: podnoszenie potencjału organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne w szczególności, w obszarze włączenia i integracji społecznej. Nie jest jasne powiązanie tych działań z obszarem ekonomii społecznej i zawężenie katalogu odbiorców wsparcia.	Nie jest jasne dlaczego w tym działaniu mowa wyłącznie o organizacjach pozarządowych, a nie podmiotach ekonomii społecznej. Działanie znajduje się w obszarze wsparcia ekonomii społecznej i tego obszaru powinno dotyczyć.	Departament EFS, MFiPR	Zgodnie z Art. 9 ust. 2 Rozporządzenia EFS+, w każdym programie dofinansowanym z ESF+ należy przeznaczyć odpowiednią kwotę na budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych. W ramach programu regionalnego FEdPZ 2021-2027 wsparcie na rzecz dialogu obywatelskiego i społecznego będzie

							realizowane w celu szczegółowym (h) typ 5. Przeformułowano typ projektu.
11.	Priorytet 6	102	Cel szczegółowy (h)	Rekomendujemy dodanie 2 wskaźników produktu: EECO02 Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie (osoby) EECO03 Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (osoby)	Cel szczegółowy h) kontynuuje wsparcie realizowane w perspektywie 2014-2020 w PI 9i. Wg danych na czerwiec 2021 r. w PI 9i w RPO 43% uczestników to osoby bezrobotne - stąd należy uwzględnić tę grupę wśród wskaźników cs h) jako jedną z głównych grup wsparcia cs h). Należy też brać pod uwagę dość szeroką definicję bezrobocia w WLWK 2021 : <i>Osoby pozostające bez pracy, gotowe do podjęcia pracy i aktywnie poszukujące zatrudnienia. Definicja ta uwzględnia wszystkie osoby zarejestrowane jako bezrobotne zgodnie z krajową definicją, nawet jeżeli nie spełniają one wszystkich trzech kryteriów wskazanych wyżej.</i> W cs h) w zakresie aktywnej integracji będzie możliwość obejmowania wsparcia zarówno grup mieszanych, w których znajdują się osoby bezrobotne i bierne, jak i sprofilowanych tylko na osoby bierne zawodowo, które są w UP i linii demarkacyjnej wymieniane osobno. IZ PR mogą zdecydować o realizacji wsparcia skierowanego wyłącznie do osób biernych zawodowo w sprofilowanych konkursach/działaniach. W przypadku projektów dla grup mieszanych (bierni + bezrobotni) beneficjenci nie będą zmuszeni do wskazywania, ile osób bezrobotnych będą obejmować wsparciem - IZ może zdecydować, że wskaźniki te będą podlegać tylko monitorowaniu, natomiast łączną liczbę uczestników beneficjent zdefiniuje we wskaźniku projektowym.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona.
12.	Priorytet 6	102	Cel szczegółowy (h)	W akapicie pierwszym proponuje się uzupełnienie: „Zasadnym jest dalsze wspieranie sektora ekonomii społecznej w zakresie tworzenia miejsc pracy, co wpływa pozytywnie na sytuację zawodową oraz społeczną osób z niepełnosprawnościami oraz sprzyja wyrównywaniu szans, a także podejmowanie działań mających na celu zdobywanie przez beneficjentów kwalifikacji ułatwiających im funkcjonowanie lub powrót na rynek pracy.”	Zapis zgodny ze wskaźnikiem rezultatu CR03 Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	MEiN	Uwaga uwzględniona. Zapis przeformułowany.
13.	Priorytet 6	102	Cel szczegółowy (h)	Informujemy, że wskaźnik Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu został usunięty z projektu WLWK 2021, zatem można go również usunąć z Programu.	-	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona
14.	Priorytet 6	102	Cel szczegółowy (h)	Wsparcie finansowe na tworzenie miejsc pracy powinno być kierowane do podmiotów ekonomii społecznej, a nie wyłącznie do przedsiębiorstw społecznych	Nie wszystkie podmioty prowadzące WTZ lub ZAZ będą posiadały status przedsiębiorstwa społecznego	PSONI Szczecin	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z Linia Demarkacyjną bezzwrotne wsparcie finansowe na utworzenie

							i utrzymanie miejsc pracy dotyczy tylko przedsiębiorstw społecznych.
15.	Priorytet 6	103	Cel szczegółowy (h)	Wsparcie w obszarze rozwoju ekonomii społecznej (PES i PS): 3. Wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w ramach systemu popytowego celem zwiększania ich potencjału i możliwości realizacji usług na rzecz społeczności lokalnej.	Doprecyzowanie poziomu odpowiedzialnego za nadzór i koordynację systemu popytowego bez którego funkcjonowanie systemu popytowego nawet przy największym potencjale lokalnym podmiotów ekonomii społecznej będzie znacznie utrudnione. Należałoby się również pochylić nad elastycznością takiego działania uwzględniając fakt iż podmioty spoza sektora finansów publicznych mogą realizować system popytowy z wykorzystaniem zasady konkurencyjności, która zapewnia większą efektywność i szybkość interwencji.	Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej/KARR	Ten typ projektu dotyczy wsparcia pracowników podmiotów ekonomii społecznej w ramach BUR celem zwiększenia poziomu ich kompetencji i kwalifikacji, a co za tym idzie – zwiększania potencjału podmiotów ekonomii społecznej, które współtworzą ci pracownicy.
16.	Priorytet 6	108	Cel szczegółowy (h)	Brak wskazania dokumentów programowych, z którymi włączenie społeczne powinno być bezpośrednio powiązane i które wyznaczają kierunki funkcjonowania i wsparcia sektora ekonomii społecznej.	Proponowane uzupełnienie: W ślad za Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030. Ekonomia Solidarności Społecznej oraz Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 20-21-2027 z perspektywą do roku 2030, a także mając na uwadze potencjał sektora ekonomii społecznej, należy podjąć działania mające na celu większe wykorzystanie tego zasobu, a co za tym idzie konieczne jest wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, tworzenie przyjaznego otoczenia prawnego i programowego, prowadzącego do zwiększania liczby, zakresu, form i dostępności usług społecznych, zwłaszcza świadczonych w środowisku lokalnym. Istotnym wyzwaniem jest stworzenie warunków pozwalających na jeszcze silniejsze włączenie podmiotów ekonomii społecznej w rynek usług społecznych. Pozwoli to na zaspokajanie potrzeb wspólnot lokalnych i ich mieszkańców przy jednoczesnym wzmocnieniu PES realizujących funkcje reintegracyjne wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy w społeczności lokalnej, a tym samym ograniczenia ubóstwa oraz wykluczenia społecznego.	Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej/KARR	Uwaga uwzględniona.
17.	Priorytet 6	109	Cel szczegółowy (h)	Wsparcie w obszarze rozwoju ekonomii społecznej (PES i PS): 1. Kompleksowe wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstw społecznych w obszarach usług społecznych i zielonej gospodarki (w tym m.in. usługi inkubacyjne, biznesowe, wsparcie w	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, Ekonomia Solidarności Społecznej, Obszar III. Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna, Priorytet 2. Wsparcie w rozwoju profesjonalizacji i współdziałania PES oraz współpracy międzysektorowej, Działanie III.2.1. Rozwój usług wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej oraz włączenie PES w	Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej	Uwaga uwzględniona.

				<p>obszarze działań innowacyjnych i marketingu produktu oraz sieciowania i współpracy z podmiotami gospodarczymi).</p> <p>Propozycja brzmienia :</p> <p>1. Kompleksowe wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstw społecznych w obszarach usług społecznych i zielonej gospodarki (w tym m.in. usługi animacyjne, inkubacyjne, biznesowe, reintegracyjne, wsparcie w obszarze działań innowacyjnych i marketingu produktu oraz sieciowania i współpracy z podmiotami gospodarczymi).</p>	<p>system wsparcia dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, opisuje</p> <p><i>“Rozwój ekonomii społecznej wymaga bieżącego zapewniania wsparcia doradczego, szkoleniowego i animacyjnego na różnych poziomach, w zależności od potrzeb podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej, ze szczególnym uwzględnieniem oferty dla przedsiębiorstw społecznych.</i></p> <p><i>1) Podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą miały dostęp do kompleksowego pakietu wsparcia doradczego i usługowego składającego się co najmniej z trzech modułów:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>animacji lokalnej;</i> • <i>inkubacji – tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych;</i> • <i>doradztwa biznesowego – wsparcia dla istniejących przedsiębiorstw społecznych i rozwijania skali ich działalności na rynku...”</i> <p><i>Z powyższych zapisów wynika, iż działania animacyjne są nieodzownym elementem aktywizującym lokalne społeczności, w tym organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej i powinny one być jednym z KLUCZOWYCH elementów kompleksowej oferty wsparcia na rzecz tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstw społecznych. Wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu działań animacyjnych wskazuje, że w zasadzie są one pierwszym impulsem pobudzającym lokalne społeczności do działań na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej.</i></p> <p><i>Tworzenie przestrzeni do dialogu oraz współpracy polegającej na wymianie informacji, doświadczeń, wzajemnym wsparciu, pozyskiwaniu nowych metod i form animacji. Kompleksowa ścieżka wsparcia podmiotów ekonomii społecznej uwzględniająca działania animacyjne została zapisana również w obecnie realizowanym wsparciu w ramach RPO WZ (Działanie 7.3 Wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej, jako: “Usługi wsparcia ekonomii społecznej – pakiet usług rozumianych zgodnie z KPRES, świadczonych komplementarnie, obejmujący: usługi animacji lokalnej (usługi animacyjne), rozwoju ekonomii społecznej (usługi inkubacyjne) usługi wsparcia istniejących PS (usługi biznesowe)”.</i></p> <p><i>Potwierdza to tylko zasadność i istotę animacji jako jednego z kluczowych elementów</i></p> 		
--	--	--	--	---	--	--	--

					<p>kompleksowej ścieżki wsparcia podmiotów ekonomii społecznej.</p> <p>Drugim - niezbędnym elementem wsparcia powstających i istniejących przedsiębiorstw społecznych zatrudniających osoby wykluczone bądź zagrożone wykluczeniem społecznym są działania aktywnej integracji jako elementu ścieżki integracji i reintegracji społecznej.</p> <p>Działania reintegracyjne obejmują zestaw kompleksowych i zindywidualizowanych form wsparcia, mających na celu wyprowadzenie osób, rodzin lub środowiska z ubóstwa lub wykluczenia społecznego. Ich celem jest odbudowa i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania/pobytu, odbudowa i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy oraz zapobieganie procesom ubóstwa, marginalizacji i wykluczenia społecznego. Jest to długotrwały proces, który jak wynika z doświadczenia zarówno ROPS jak i OWES w całej Polsce w pracy ze środowiskiem osób doświadczających wykluczenia (zarówno pracodawców - przedsiębiorstw społecznych jak i ich pracowników) jest niezbędny dla prawidłowego funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych.</p> <p>Tworzenie przedsiębiorstw społecznych opierającego się głównie na pracy osób wymaga stałego wsparcia reintegracyjnego jako elementu kompleksowej ścieżki wsparcia.</p>		
18.	Priorytet 6	109	Cel szczegółowy (h)	<p>Wsparcie w obszarze rozwoju ekonomii społecznej (PES i PS):</p> <p>2. Mikrogranty na rozwój przedsiębiorstw społecznych (nie dotyczy tworzenia i utrzymania miejsc pracy).</p> <p>Propozycja zmiany nazwy typu działania:</p> <p>2. Bony na rozwój podmiotów ekonomii społecznej przedsiębiorstw społecznych (nie dotyczy tworzenia i utrzymania miejsc pracy).</p>	<p>Obecny zapis wprowadza konieczność uruchomienia mechanizmów regrantingu. Regranting to mechanizm, w ramach którego środki otrzymane w formie dotacji (grantu) przez jeden podmiot są – także w formie grantów – przekazywane innym podmiotom, ale poprzez operatora – np. organizację pozarządową – która musi uruchomić dodatkową procedurę obsługi mikrograntów (min. wniosek i generator) oraz zapewnić obsługę tego przedsięwzięcia w ramach dodatkowego regulaminu i personelu obsługi. Następnie po stronie operatora znajduje się przygotowanie konkursów dotacyjnych oraz przyznawanie i rozliczanie dotacji. Przede wszystkim jest to proces długotrwały, mniej elastyczny oraz wymagający większego zaangażowania wszystkich stron tego procesu.</p>	Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej/KARR	Uwaga uwzględniona.

					<p>Wprowadzenie wsparcia w formie bonów (wsparcie w formie bonów jest dopuszczone w umowie partnerstwa choćby w obszarze innowacyjności) usprawni efektywność mikrowsparcia finansowego. Bon wprowadza również indywidualne podejście do podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych i umożliwia szybką interwencję odpowiadającą na rzeczywiste potrzeby danego podmiotu oraz środowiska. Bon znacząco zmniejsza również koszty obsługi interwencji, w stosunku do regrantingu wymaga od operatora oraz podmiotu korzystającego mniejszych nakładów pracy. Jest to również rozwiązanie sprawdzone w obecnych działaniach projektowych (w ramach działających obecnie OWES-ów wsparcie w formie bonów jest dostosowane do konkretnego podmiotu i w czasie interwencji skierowanej do podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych w ramach łagodzenia skutków COVID-19 było najszybciej uruchomionym wsparciem, a jednocześnie przyniosło trwałe rezultaty. Proponujemy również rozszerzenie odbiorców tego wsparcia. Ograniczenie podmiotów mogących korzystać z tego rodzaju wsparcia do przedsiębiorstw społecznych znacznie może zmniejszyć efektywność tego narzędzia. Po pierwsze związane jest to z niewiadomymi jeszcze procedurami nadawania statusu przedsiębiorstwa społecznego a z drugiej strony wykluczeniem wielu podmiotów ekonomii społecznej, które nie będą przedsiębiorstwami społecznymi ale będą stanowić ogromny potencjał lokalny również w kontekście świadczenia usług publicznych/społecznych.</p>		
19.	Priorytet 6	109	Cel szczegółowy (h)	<p>Wsparcie w obszarze rozwoju ekonomii społecznej (PES i PS): 4. Podnoszenie potencjału organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne w szczególności, w obszarze włączenia i integracji społecznej. Propozycja zmiany zapisu typu działania: 4. Podnoszenie potencjału podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne w szczególności, w obszarze włączenia i integracji społecznej.</p>	<p>Bezsprzecznie realizacja celu szczegółowego (h) „wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji" warunkowana jest potencjałem organizacyjnych podmiotów realizujących zadania w obszarze włączenia i integracji społecznej. O ile celem jest wzmocnienie podmiotów zaangażowanych w realizację zadań publicznych, aby dzięki wsparciu EFS wzmocnić pozarządowe możliwości operacyjne sektora i zwiększyć zdolność realizacji zasady subsydiarności, o tyle nie znajduje uzasadnienia zawężanie interwencji do grupy organizacji pozarządowych, a więc podmiotów zdefiniowanych w art 3. ust. 2 Ustawy z dnia 24</p>	<p>Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Przedmiotowy typ projekt dotyczy wsparcia na rzecz dialogu obywatelskiego i społecznego. Zgodnie z Art. 9 ust. 2 Rozporządzenia EFS+, w każdym programie dofinansowanym z ESF+ należy przeznaczyć odpowiednią kwotę na budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych, aby umożliwić im udział w</p>

					kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2003 Nr 96 poz. 873). Realizacja zadań publicznych w ramach działalności pożytku publicznego możliwa jest bowiem w myśl ww. Ustawy przez organizacje pozarządowe, jak i podmioty wskazane a art. 3 ust.3 ww. Ustawy. Przykładem istotnego aktora obszaru wsparcia realizacji zadań publicznych w obszarze włączenia i integracji społecznej są choćby spółdzielnie socjalne uwzględnione explicite w pkt 3 ust 3. art. 3 przedmiotowej ustawy, których zadanie realizacji zadań pożytku publicznego wprost reguluje Ustawa o Spółdzielniach Socjalnych. Zakres podmiotowy grupy Podmiotów Ekonomii Społecznej jest dużo szerszy niż grono organizacji pozarządowych, co potwierdza m.in. podejście definicyjne uwzględnione w Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Mając na względzie istotną rolę jaką w realizacji zasady subsydiarności odgrywają podmioty ekonomii społecznej aktywnie wspierające realizację zadań publicznych w szczególności w obszarze włączenia i integracji społecznej, wnosimy o zmianę zapisu i rozszerzenie grupy podmiotów uprawnionych o wsparcia w ramach niniejszego zakresu interwencji.		operacjach wspieranych przez EFS+. W ramach programu regionalnego FEdPZ 2021-2027 wsparcie na rzecz dialogu obywatelskiego i społecznego będzie realizowane w celu szczegółowym (h) typ 5. Przeformułowano typ projektu.
20.	Priorytet 6	109	Cel szczegółowy (h)	Wsparcie w obszarze rozwoju ekonomii społecznej (PES i PS): 6. brak zapisu - propozycja wprowadzenia typu działania Propozycja zapisu: 6. Podnoszenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego przedstawicieli PES oraz pracowników akredytowanych OWES.	Podnoszenie kwalifikacji przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej oraz pracowników akredytowanych OWES jako osób bezpośrednio wspierających przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej, jest warunkiem niezbędnym do rozwoju całego sektora ekonomii społecznej. Również zgodnie z zapisami „Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030. Ekonomia Solidarności Społecznej”, kluczowe znaczenie ma podnoszenie kompetencji kadr systemu wsparcia ekonomii społecznej (np. pracowników OWES). Na chwilę obecną na poziomie krajowym widać chęć kształcenia przedstawicieli przedsiębiorstw społecznych w ramach kompetencji menedżerskich oraz system akredytacji OWES. Natomiast jest to zbyt wąski zakres nieuwzględniający innych kompetencji przedstawicieli nie tylko podmiotów ekonomii społecznej ale również przedstawicieli akredytowanych OWES.	Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej/KARR	Przedmiotowy typ działania ujęty został w typie 4 projektu realizowanym w obszarze rozwoju ekonomii społecznej i brzmi on: „Wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w ramach systemu popytowego celem zwiększania ich potencjału i możliwości realizacji usług na rzecz społeczności lokalnej”. Zakres przedmiotowego wsparcia został rozszerzony o pracowników akredytowanych OWES.
21.	Priorytet 6	109/110	Cel szczegółowy (h)	Główne grupy docelowe/ typy beneficjentów: osoby zagrożone ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny i otoczenie, osoby bierne zawodowo oraz ich otoczenie, pracodawcy, jednostki reintegracyjne oraz inne podmioty działające w sferze	Zgodnie z opisem interwencji, przewidywanymi typami działań, oraz zdefiniowanymi wskaźnikami produktu grupa osób z niepełnosprawnościami mieści się w osi interwencji celu szczegółowego. Przyjmując zewnętrzne i wewnętrzne bariery,	Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej/KARR	Uwaga częściowo uwzględniona. Zgodnie z rekomendacjami Ministerstwa Funduszy i

				<p>integracji społecznej, organizacje pozarządowe realizujące zadania publiczne w szczególności, w obszarze włączenia i integracji społecznej, podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne oraz ich pracownicy.</p> <p>Propozycja rozszerzenia zapisu o następujące grupy docelowe/ typy beneficjentów: osoby z niepełnosprawnościami i ich otoczenie obywateli państw trzecich, w tym migranci oraz ich rodziny jednostki samorządu terytorialnego akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej</p>	<p>które dotyczą osoby z niepełnosprawnościami istotne jest uwzględnienie w interwencji ukierunkowanej na włączenie społeczne i zwiększanie zdolności do zatrudniania tej grupy objęcie wsparciem zarówno same os. z niepełnosprawnościami jak i ich najbliższe otoczenie - rodziny. Pomimo, iż grupę tą można uwzględnić definicyjnie w zakresie grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zasadnym jest wobec braku uwzględnienia na tym etapie zakresów definicyjnych pojęć wskazanie tej grupy explicite wzorem aktualnych zapisów znajdujących się np. w aktualnym opisie grup docelowych dla Celu szczegółowego k.</p> <p>Jednostki samorządu terytorialnego są podmiotem uprawnionym do zakładania spółdzielni socjalnych osób prawnych oraz potencjalnym największym zleceniodawcą usług społecznych dla podmiotów ekonomii społecznej. Kluczowe zatem jest świadczenie wsparcia w zakresie przede wszystkim doradztwa i szkoleń z zakresu ekonomii społecznej dla jednostek samorządu terytorialnego. W województwie zachodniopomorskim odsetek gmin tworzących spółdzielnie socjalne jest bardzo niski, podobnie jak stosowanie klauzul społecznych przez jednostki samorządu terytorialnego.</p> <p>Akredytowane OWES z jednej strony mogą pełnić rolę beneficjenta dla wskazanego działania a z drugiej ewentualnego odbiorcy w myśl uzasadnienia punktu 7 niniejszej tabeli i wprowadzenia dodatkowego działania.</p> <p>Grupa znajdująca w trudnej sytuacji na rynku pracy. W ślad za zapisami Umowy Partnerstwa: Istotną kwestią w zakresie włączenia społecznego stanowi integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich (w szczególności migrantów zarobkowych) i społeczności marginalizowanych, a cel szczegółowy (i) nie przewiduje wsparcia odpowiadającego wsparciu oferowanemu w celu (h) w związku z czym nie dochodziłoby do powielania rodzaju wsparcia dla tej konkretnej grupy odbiorców.</p>		<p>Polityki Regionalnej „Włączenie społeczne w Programach Regionalnych”, obywatele państw trzecich kwalifikują się do wsparcia w ramach celu szczegółowego (h) o ile nie wybrano do realizacji celu szczegółowego (i). W ramach programu regionalnego FEdPZ będzie realizowany cel szczegółowy (i).</p>
22.	Priorytet 6	111	Cel szczegółowy (h)	<p>Brak spójności między określonymi działaniami a wskaźnikami produktu: działania w znacznej większości odnoszą się do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym natomiast nie ma to odniesienia we wskaźnikach i odwrotnie w przypadku osób z niepełnosprawnościami.</p>	<p>Proponujemy zgodnie z opisem grupy docelowej i uzasadnieniem wskazanym w punkcie 8 niniejszej tabeli wskazać osoby z niepełnosprawnością jako odrębną grupę docelową oraz dodać wskaźnik produktu mający odzwierciedlenie głównej grupy docelowej osób fizycznych, tj. Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.</p>	<p>Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona. Osoby z niepełnosprawnościami oraz ich rodziny i otoczenie zostały dodane do grupy docelowej w celu szczegółowym (h). Uwaga nieuwzględniona w części dotyczącej ujęcia</p>

							zaproponowanego wskaźnika. W obecnej perspektywie takiego wskaźnika nie ma we Wspólnej Liście Wskaźników Kluczowych 2021-2027 – EFS+.
23.	Priorytet 6	111	Cel szczegółowy (h)	Wskaźnik rezultatu: Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu Propozycja zapisu: Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek	Doświadczenie OWES weryfikacji wskaźnika przy uwzględnieniu jedynie opuszczenia programu wskazuje na problemy natury technicznej. W przypadku zatrudnienia danej osoby w podmiocie ekonomii społecznej czy przedsiębiorstwie społecznym osoby te nadal są objęte wsparciem w ramach programu choćby w kontekście reintegracji. Z drugiej strony nie zawsze osoby, których zatrudnienie ustaje w podmiocie ekonomii społecznej po opuszczeniu programu nadal pracują (np. nie pozwala im na to stan zdrowia) więc nie mogą zostać ujęci w tak sformułowanym wskaźniku.	Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej/KARR	Uwaga nieuwzględniona. Brzmienie wskaźników wynika z dokumentu Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2021-2027 – EFS+ i nie może być modyfikowane.
24.	Priorytet 6	112	Cel szczegółowy (h)	Dotychczasowy zapis: Liczba osób pracujących po 24 miesiącach od uzyskania zatrudnienia w PES w ramach projektu. Propozycja zmiany zapisu: Liczba miejsc pracy funkcjonujących po 12 miesiącach od momentu zatrudnienia pierwszej osoby w PES w ramach projektu	Tworzenie miejsc pracy w podmiotach ekonomii społecznej odnosi się do miejsca/stanowiska a nie osoby. Doświadczenie pokazało trwałość nowoutworzonego miejsca pracy przy możliwości zmiany osobowej na danym stanowisku. Pracodawca nie ma wpływu na utrzymanie danej osoby w podmiocie ekonomii społecznej, ma jednak wpływ na utrzymanie stanowiska pracy, zastępując jednego pracownika drugim. Zmiana 24 miesięcy na 12: tworzenie m-c pracy w podmiotach ekonomii społecznej dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji jest działaniem wymagającym ogromnego wysiłku. Osoby zatrudnione w podmiotach ekonomii społecznej wymagają ciągłej reintegracji gdyż wielokrotnie podejmują pracę po raz pierwszy lub po wieloletniej przerwie. Działalność ta obarczona jest ogromnym ryzykiem, dużo większym niż chociażby jednoosobowa działalność gospodarcza. Utrzymanie statusu przedsiębiorstwa społecznego wiąże się z koniecznością zatrudnienia co najmniej 3 osób, co oznacza, że przychody muszą zapewnić wynagrodzenie dla nich. Konieczność utrzymania miejsca pracy przez 24 miesiące staje się warunkiem decydującym o założeniu jednoosobowej działalności gospodarczej oraz aplikowaniu o dotację do Powiatowego Urzędu Pracy, gdzie wymóg utrzymania m-ca pracy wynosi 12 miesięcy a przychody w 1 roku działalności muszą pokryć wynagrodzenie jednej osoby a nie 3 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ponadto w obecnym kształcie typów	Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej/KARR	W obowiązującej wersji WLWK przedmiotowego wskaźnika nie ma, zatem został usunięty z programu.

					projektów na wsparcie sektora nie ma kompleksowych narzędzi na tworzenie miejsc pracy w podmiotach ekonomii społecznej stąd nasza propozycja wpisana w pozostałych punktach o skierowanie wybranych rodzajów wsparcia nie tylko do organizacji pozarządowych lub przedsiębiorstw ale również do podmiotów ekonomii społecznej.		
25.	Priorytet 6	s. 114	Cel szczegółowy (h)	Zmiana zapisu wskaźnika rezultatu: „Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu”	Doświadczenie OWES weryfikacji wskaźnika przy uwzględnieniu jedynie opuszczenia programu wskazuje na problemy natury technicznej. W przypadku zatrudnienia danej osoby w podmiocie ekonomii społecznej czy przedsiębiorstwie społecznym osoby te nadal są objęte wsparciem w ramach programu choćby w kontekście reintegracji. Z drugiej strony nie zawsze osoby, których zatrudnienie ustaje w podmiocie ekonomii społecznej po opuszczeniu programu nadal pracują (np. nie pozwala im na to stan zdrowia) więc nie mogą zostać ujęci w tak sformułowanym wskaźniku.	Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	Uwaga nieuwzględniona. Brzmienie wskaźników wynika z dokumentu Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2021-2027 – EFS+ i nie może być modyfikowane.

Priorytet 6 CSz (i) – Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów

Lp.	Rozdział/Priorytet	Nr strony	Cel szczegółowy	Uwaga	Uzasadnienie	Instytucja zgłaszająca	Odpowiedź
1.	Priorytet 6	-	Cel szczegółowy (i)	<p>Rekomendujemy zastosowanie zaleceń MFiPR odnośnie zastosowania cs I) do wsparcia w zakresie usług społecznych i integracji społecznej.</p> <p>Cel ten można wykorzystać do wsparcia dzieci, młodzieży i rodzin oraz osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym oraz innych grup wymagających szczególnego wsparcia.</p>	<p>Zgodnie z zapisami dokumentu „Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej” z 21 lipca 2021.</p>	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona. Wyodrębniono cel szczegółowy (I).
2.	Priorytet 6	114	Cel szczegółowy (i)	<p>"Zachodniopomorskie centrum dla migrantów i ich rodzin zapewniające kompleksowe wsparcie migrantów zarobkowych i ich rodzin w procesie integracji na rynku pracy i funkcjonowania w społeczeństwie.</p> <p>Propozycja zmiany: Zachodniopomorskie centra dla migrantów i ich rodzin zapewniające kompleksowe wsparcie migrantów zarobkowych i ich rodzin w procesie integracji na rynku pracy i funkcjonowania w społeczeństwie.</p> <p><u>Proponowane uzupełnienie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie w zakresie legalizacji pobytu i pracy cudzoziemców z państw trzecich, - wsparcie dzieci cudzoziemskich w aklimatyzacji, szczególnie w kontekście nauki języka polskiego w placówkach oświatowych i poza nimi, - wsparcie socjalno-bytowe mające na celu interwencyjną pomoc w trudnych sytuacjach - wsparcie w zakresie doradztwa zawodowego, - wsparcie w zakresie tłumaczenia przysięgłego ustnego i pisemnego dla cudzoziemców. - wsparcie socjalno-bytowe w formie bonów zasiedleniowych 	<p>Tak zdefiniowana nazwa wskazuje jeden obiekt/ jeden punkt. Nie oddaje zamierzenia wprowadzenia oddziaływania wojewódzkiego. Dla migrantów znajdujących się w zróżnicowanych miejscowościach i powiatach w województwie będzie to niezrozumiałe. Centra powinny być ulokowane tam, gdzie statystycznie przebywa/mieszka/pracuje największa liczba migrantów z państw trzecich i tam gdzie mają łatwy dostęp do załatwienia spraw proceduralnych związanych z pobytem i pracą.</p> <p>Zaproponowane dodatkowe wsparcie wynika z doświadczeń prowadzenia Centrum Integracji w Koszalinie i Wałczu finansowanego w latach 2020-21 z Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (FAMI), gdzie zaproponowane rodzaju aktywności są jednymi z najczęściej prowadzonymi elementami wsparcia. Rozszerzenie katalogu interwencji zapewni kompleksowe usługi na rzecz migrantów, które pozwolą im na lepsze funkcjonowanie w polskim społeczeństwie.</p> <p>Warto podkreślić konieczność uzupełnienia wsparcia poprzez dodanie finansowego wsparcia interwencyjnego (w sytuacjach kryzysowych) oraz przyznawaniem tzw. "bonów na zasiedlenie" np. dla wielodzietnych rodzin cudzoziemskich, które zaczynają swój pobyt w Polsce i chcą się osiedlić, pracować i żyć w województwie zachodniopomorskim</p>	Fundacja Nauka dla Środowiska	<p>Zakres interwencji przedstawiony w programie regionalnym nie wyklucza innych form wsparcia. W ramach projektu powstanie Zachodniopomorskie Centrum Wsparcia wraz z Punktami Pierwszego Kontaktu rozmieszczonymi po terenie województwa. Projekt będzie mieć charakter kompleksowy i będzie skierowany do wszystkich w zakresie zarówno edukacji, pomocy społecznej i rynku pracy, jak i szeroko rozumianej integracji społeczno-kulturowej.</p>

Priorytet 6 CSz (k) – zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które promują dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym promowanie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

Lp.	Rozdział/Priorytet	Nr strony	Cel szczegółowy	Uwaga	Uzasadnienie	Instytucja zgłaszająca	Odpowiedź
1.	Priorytet 6	Strona 69- VI.Priorytet 6 Strona 95-Cel szczełółowy k	Cel szczełółowy (k)	Str. 98	<p>Str.98 pkt6.jest zapis – usług w środowisku dla rodzin wychowujących dzieci w tym przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz rodzin znajdujących się w kryzysowych (m.in. asystentura rodzinna, terapia, poradnictwo specjalistyczne, rodziny wspierające) .</p> <p>Zauważa się brak zapisu działań w placówkach wsparcia dziennego.</p> <p>Zasadnym jest ujęcie rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze jako oddzielny punkt.</p> <p>Propozycja zapisu: usług w środowisku dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Uzasadnia się , że w Ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</p> <p>Art. 9 zapisano:</p> <p>Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania:</p> <p>1)instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny;</p> <p>2)placówek wsparcia dziennego;</p> <p>3)rodzin wspierających .</p> <p>Wieloletnie doświadczenie Towarzystwa Przyjaciół Dzieci ZOR w Szczecinie w realizacji zadań statutowych(prowadzenie aktualnie 120 placówek wsparcia dziennego na terenie województwa zachodniopomorskiego) na rzecz dziecka i rodziny i projektów finansowanych ze środków zewnętrznych pozwoliło na wypracowanie skutecznych działań wspierania rodzin i zasadnym jest . W ramach projektów unijnych „Droga do domu”, „Dziecko w domu – należne miejsce” i aktualnie trwających „Nie ma jak w domu”, „W rodzinie siła” realizujemy</p>	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zachodniopomorski Oddział Regionalny w Szczecinie	Uwaga uwzględniona. Doprecyzowano typ projektu o wsparcie dla dzieci i młodzieży objętych opieką w placówkach wsparcia dziennego.

					<p>nowatorskie podejście do pracy z dzieckiem. Promujemy pomysł pracy z całą rodziną i jej kompleksowe wsparcie. Tylko wtedy jesteśmy w stanie w pełni zrozumieć środowisko dziecka i jego zachowania, a co za tym idzie wpłynąć na zmianę negatywnych zachowań. Jednym z najważniejszych zadań osoby pracującej z rodziną-pedagoga rodzinnego jest zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej, a jeśli już istnieje takie zagrożenie wspieranie rodziny w sposób, który pozwoli dzieciom do rodziny z powrotem wrócić.</p> <p>Placówka wsparcia dziennego jest uzupełnieniem systemu pomocy społecznej i specjalistycznego poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego.</p> <p>Uzasadnia się, że w Ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</p> <p>Art. 9 zapisano:</p> <p>Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1)instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny; 2)placówek wsparcia dziennego; 3)rodzin wspierających. <p>Zasadnym jest wdrażanie wypracowanych w/w rozwiązania pracy z rodziną przeżywającej trudności wychowawczo-opiekuńcze przez instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny w tym przez organizacje pozarządowe.</p>		
2.	Priorytet 6	101	Cel szczegółowy (k)	Objąć instrumentem ZIT	Dla MOF, który tworzą małe gminy zasadne wydaje się np. tworzenie międzygminnych Centrów Usług Społecznych. Koszty zorganizowania ZIT (szkolenia, adaptacji pomieszczeń, wyposażenia) powinny być finansowane w ramach ZIT.	Powiat Drawski	Zakres wsparcia w ramach instrumentu terytorialnego zostanie uzgodniony z partnerstwami, które docelowo będą związkami ZIT.
3.	Priorytet 6	107 i 108	Cel szczegółowy (k)	W treści Programu (str. 107) znalazł się zapis wskazujący, że w związku z odciążeniem opieki szpitalnej, konieczne jest wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki zdrowotnej. Na stronie 108 wskazano natomiast, że „idea	Deinstytucjonalizacja jest horyzontalną zasadą Funduszy Europejskich, dlatego wszystkie podejmowane działania powinny być z nią zgodne.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona. Przeformułowano zapisy programu.

				deinstytucjonalizacji instytucji zapewniających całodobową opiekę jest dopiero na etapie programowania”. Prosimy o przerehabilitację zapisów – wskazanie że planowane działania będą zgodne z ideą deinstytucjonalizacji zarówno w obszarze usług zdrowotnych, jak też społecznych.			
4.	Priorytet 6	108	Cel szczegółowy (k)	Prosimy aby wsparcie na rzecz rodzi i dzieci, w tym wsparcie w pieczy zastępczej zaprogramować w ramach celu szczegółowego L.	Zgodnie z zapisami rekomendacji „Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej” oraz linią demarkacyjną.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona.
5.	Priorytet 6	108	Cel szczegółowy (k)	Typ projektu „Finansowanie tworzenia, testowania i wdrażania innowacji w zakresie usług społecznych” nie jest zgodny z Umową Partnerstwa, w tym linią demarkacyjną.	Wsparcie polegające na finansowaniu opracowania i testowaniu innowacji społecznych może być realizowane jedynie z poziomu krajowego. Zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa innowacyjne działania społeczne, w rozumieniu rozporządzenia EFS+ (innowacje, eksperymenty społeczne) we wszystkich celach szczegółowych EFS+, będą realizowane w FERS. Dotyczy to także innowacyjnych działań społecznych w obszarze usług społecznych.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona.
6.	Priorytet 6	109	Cel szczegółowy (k)	Prosimy o zastąpienie sformułowania „osoba zależna”, „osoba niesamodzielna” sformułowaniem „osoba wymagająca wsparcia w codziennym funkcjonowaniu”.	Sformułowanie „osoba zależna” jest określeniem o wydźwięku pejoratywnym, a także odzwierciedlającym brak podmiotowości danej osoby. Prosimy o unikanie tego określenia.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona.
7.	Priorytet 6	109	Cel szczegółowy (k)	Proponuje się rozszerzyć wsparcie w obszarze usług społecznych o: specjalistyczne usługi opiekuńcze poradnictwo, szkolenia dla opiekunów faktycznych opiekujących się osobami zależnymi zapewnienie usług opiekuńczych przez samorządy lokalne poprzez zlecenie zadań dla organizacji prowadzących działalność pożytku publicznego usługi pedagoga rodzinnego rozszerzenie typu placówek w których dzieci i młodzież objęte zostaną wsparciem o placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz wskazanie, że działania te winny być prowadzone we współpracy z samorządem lokalnym.	Wskazane usługi społeczne, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, świadczone są, za wyjątkiem wsparcia dla rodziców adopcyjnych, przez samorządy lokalne (poprzez własne jednostki organizacyjne lub na ich zlecenie, przede wszystkim przez organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego). Tym samym ich programowanie, realizacja, zachowanie trwałości i spójności zależne jest od powiązania działań projektowych z działaniami realizowanymi przez samorządy lokalne. Rozszerzenie zakresu usług społecznych, w tym wprowadzanie innowacji w tym zakresie, powinno obejmować również osoby chorujące psychicznie, bez względu na źródła finansowania usług świadczonych w ramach ustawy o pomocy społecznej. W związku z tym proponuje się uwzględnić również specjalistyczne usługi opiekuńcze. Opiekunowie faktyczni – rodziny – wymagają wszechstronnego wsparcia w sprawowaniu opieki nad osobami zależnymi, w tym wzmocnienia ich w zakresie wiedzy i umiejętności w tym zakresie. Proponuję się, w związku z tym rozszerzenie form wsparcia o poradnictwo i szkolenia. Pedagog rodzinny to forma wsparcia rodziny w sytuacji kryzysowej, m.in. zagrożonej umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej lub pracującej nad poprawą swojej sytuacji, tak by dziecko mogło	Urząd Miasta Szczecin	Specjalistyczne usługi opiekuńcze wpisują się w formy proponowanego wsparcia w obszarze świadczenia usług społecznych – typ projektu zostanie doprecyzowany. Wsparcie opiekunów faktycznych w postaci opieki wytchnieniowej, a także wsparcie osób świadczących usługi sąsiedzkie/opiekuńcze/asystenckie w postaci m.in. dofinansowania szkoleń, konsultacji, spotkań informacyjnych zostało uwzględnione w typach projektów przewidzianych do realizacji. Wsparcie na rzecz rodziny zaplanowano m.in. w formie szeroko rozumianych usług dla rodzin z dziećmi, w tym przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz rodzin w kryzysie, a także w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zaplanowano typ projektu dotyczący grantów dla NGO z zakresu świadczenia usług

					powrócić z pieczy zastępczej. Forma ta została wypracowana przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci i wdrożona, m.in., na zlecenie Gminy Miasto Szczecin. Ze względu na bardzo dobrą ocenę tej formy wsparcia gmina planuje upowszechnienie jej w kolejnych latach (wzrost liczby rodzin objętych wsparciem, co przyczyni się do zmniejszenia liczby dzieci w pieczy zastępczej).		społecznych. Osoby opuszczające pieczę zastępczą będą obejmowane kompleksowym wsparciem. Projekty mogą być realizowane w partnerstwach, w tym z samorządem lokalnym.
8.	Priorytet 6	111	Cel szczegółowy (k)	Założono wspieranie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym opieki psychiatrycznej.	Należy pamiętać, że zgodnie z aktualną linią demarkacyjną w RPO możliwe jest wyłącznie wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym w zakresie psychiatrii osób dorosłych . <u>Działania w zakresie psychiatrii dzieci i młodzieży ze środków EFS+ będą podejmowane w FERS.</u>	Departament EFS, MFiPR	Uwag uwzględniona.
9.	Priorytet 6	118	Cel szczegółowy (k)	W zdaniu: „Dodatkowo działania ukierunkowane będą na kompleksowość świadczonych usług tj. zintegrowany system usług społecznych i zdrowotnych.” Proponuje się usunięcie fragmentu: „tj. zintegrowany system usług społecznych i zdrowotnych”	Fragment ten nie wnosi dodatkowej treści, a niepotrzebnie nasuwa ono skojarzenia, że będzie tworzony w regionie jakiś nowy zintegrowany system usług.	MZ	Uwaga uwzględniona.
10.	Priorytet 6	119	Cel szczegółowy (k)	Wśród wymienionych usług społecznych są m.in. programy rozwojowe dla osób opiekujących się osobami zależnymi poprzez wsparcie w bieżącej opiece, pomoc wytchnieniowa, wsparcie zdrowotne (m.in. rehabilitacja, turnusy sanatoryjne), grupy wsparcia, sąsiedzkie/lokalne banki usług opiekuńczych i rozwojowych, teleopieka, wolontariat opiekuńczy. Należy wyjaśnić do kogo skierowane są te usługi dokładnie.	Zdaniem MZ nie jest do końca zrozumiałe czy punkt: programów rozwojowych dla osób opiekujących się osobami zależnymi poprzez wsparcie w bieżącej opiece, pomoc wytchnieniowa, wsparcie zdrowotne (m.in. rehabilitacja, turnusy sanatoryjne), grupy wsparcia, sąsiedzkie/lokalne banki usług opiekuńczych i rozwojowych, teleopieka, wolontariat opiekuńczy dotyczy usług teleopiekuńczych dla opiekunów osób zależnych.	MZ	Usługi kierowane są do osób opiekujących się osobami zależnymi. Usługi teleopieki jako element wsparcia osób wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu, może odciążać chwilowo osoby, które sprawują nad nimi opiekę.
11.	Priorytet 6	119-120	Cel szczegółowy (k)	Wśród wymienionych usług społecznych są m.in. dotyczące teleopieki, telemedycyny, cyfryzacji i koordynacji opieki w ramach usług zdrowotnych i społecznych, świadczonych w instytucjach opiekuńczych, usamodzielniających, w środowisku lokalnym, a także dla osób fizycznych w szczególności z terenów wykluczonych transportowo (osoby ze schorzeniami/chorobami kardiologicznymi, cukrzycą, nadciśnieniem itp.). Zwracamy uwagę, że usługi w zakresie telemedycyny i cyfryzacji zostały również opisane w ramach działań finansowanych z CP1, dlatego należy doprecyzować na czym polegają różnice w tych interwencjach.	W celu zachowania komplementarności i spójności wsparcia w ramach programu FEPZ niezbędne jest doprecyzowanie na czym polegają różnice usługi w zakresie telemedycyny w CP1 i CP4.	MZ	Zgodnie z linią demarkacyjną w ramach C.Sz. (k) może być realizowane wsparcie w postaci upowszechniania systemów teleopieki. Wsparcie to będzie realizowane jako jeden z elementów świadczenia usług społecznych.
12.	Priorytet 6	121	Cel szczegółowy (k)	Proponowane uzupełnienie programu o dodatkowe wsparcie w obszarze usług społecznych: - przygotowanie kadr do prowadzenia wsparcia	Rozszerzenie katalogu interwencji oraz grup odbiorców zapewni kompleksowe wsparcie również dla grup społecznych dotychczas wykluczonych z takiego wsparcia (np. studenci, którzy chcieliby po	Fundacja Nauka dla Środowiska	W typie 3. projektu wsparcia w obszarze usług społecznych zaplanowano promowanie idei wolontariatu (z uwzględnieniem

				<p>specjalistycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie młodzieżowych "pomagaczy" do prowadzenia wsparcia w swoim środowisku w edukacji formalnej lub edukacji nieformalnej - działania psychoedukacyjne skierowane do nauczycieli, wychowawców oraz rodziców (spotkania w małych dużych i/lub grupach, debaty, szkolenia, wsparcie superwizyjne) <p>Proponowani odbiorcy: mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego zgodnie z kodeksem cywilnym (dzieci, młodzież, studenci, „młodzi” rodzice, rodziny w kryzysie)</p> <p>Proponuje się uwzględnienie również szerszego zakresu problemów, (nacisk nie tylko narkomania, alkoholizm - to występuje, ale w mniejszym zakresie), ale warto dodać obecnie szczególnie często pojawiające się problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzależnienia behawioralne - uzależnienie od gier, telefonu, Internetu, mediów społecznościowych oraz wynikające z tego zaburzenia emocjonalne - alienacja społeczna, zamknięcie się dzieci i młodzieży w domu (tutaj też odmowa chodzenia do szkoły), fobie społeczne, brak motywacji do działania - zaburzenia psychiczne związane z trudnościami przeżywanymi na co dzień - depresja, myśli i próby samobójcze, brak sensu życia, zaburzenia lękowe, samookaleczenia - zaburzenia ze spektrum autyzmu, w tym Zespół Aspergera 	<p>zakończeniu edukacji pozostać w województwie zachodniopomorskim) oraz pozwoli zbudować specjalistyczne kadry na poziomie lokalnym, gdzie dostęp do psychologów jest utrudniony.</p> <p>Problemy psychiczne nasiliły się w związku z zamknięciem szkół placówek nieformalnych z powodu Covid - tu występuje zjawisko niepokoju o zdrowie, niepokoju o przyszłość, o jakość edukacji zarówno wśród dzieci, jak i młodzieży (w tym studentów).</p> <p>Obecnie występujące problemy powodują, że dzieci i młodzież która jest narażona na wykluczenie społeczne, nie musi być ze środowisk patologicznych, dysfunkcyjnych - to problem, który dotyczy tzw. normalne dzieciaki, z tzw. normalnych domów; to już nie tylko dzieci z domów dziecka, czy rodzin zastępczych, czy opuszczające placówki specjalistyczne.</p>		<p>kampanii informacyjnej).</p> <p>W typie 3. projektu wsparcia w obszarze zdrowia zaplanowano działania z zakresu interwencji psychologicznej i psychoedukacyjnej dla dzieci i młodzieży. Katalog wsparcia ma charakter otwarty.</p>
13.	Priorytet 6	121	Cel szczegółowy (k) -	<p>Prosimy o wyjaśnienie co oznaczają słowa ochrona zdrowia w kontekście opisywanych przykładów chorób, których dotyczyć będą planowane w programie RPZ (punkt nr 1. Regionalne Programy zdrowotne dotyczące chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu (np. choroby wieku podeszłego, zaburzenia wieku rozwojowego, choroby psychiczne, niepłodność, działania mające na celu wczesne wykrywanie wad rozwojowych oraz ochronę zdrowia)).</p>	<p>Zdanie jest nie do końca zrozumiałe – w szczególności zaznaczone ostatnie dwa słowa.</p>	MZ	<p>Zapis został zmieniony na następujący: Regionalne programy zdrowotne dotyczące chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu (np. choroby wieku podeszłego, zaburzenia wieku rozwojowego, choroby psychiczne, niepłodność) oraz obejmujące działania mające na celu wczesne wykrywanie wad rozwojowych oraz ochronę zdrowia.</p>
14.	Priorytet 6	121	Cel szczegółowy (k)	<p>Przy opisie w pkt 4 (Wdrażanie standardów dostępności w podmiotach leczniczych) należy dodać, że tylko w POZ i szpitalach.</p>	<p>Opis typu projektu wymaga doprecyzowania.</p>	MZ	<p>Uwaga uwzględniona.</p>

15.	Priorytet 6	121	Cel szczegółowy (k)	Przy opisie w pkt 3 (Rozwój usług z zakresu wczesnej interwencji psychologicznej i psychoedukacji dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych w trakcie i po kryzysie psychicznym oraz z zaburzeniami psychicznymi/ zaburzeniami zachowania, uzależnionymi np. od alkoholu, substancji psychoaktywnych, komputera/ telefonu (m.in. wsparcie terapeutyczne, działania profilaktyczne – psychoedukacja, psychoprofilaktyka)) należy dodać że wsparcie to będzie musiało być zgodne z realizowaną w MZ reformą psychiatrii.	Opis typu projektu wymaga doprecyzowania.	MZ	Uwaga uwzględniona.
16.	Priorytet 6	121	Cel szczegółowy (k)	W punkcie 12 wskazano: „Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem, w szczególności seniorów, osób z niepełnosprawnością poprzez działania na rzecz zwiększenia ich zaangażowania w życiu społeczności lokalnych i działania profilaktyczne utrzymujące te osoby w aktywności, samodzielności (m.in. tworzenie i/lub wsparcie już istniejących m.in. centrów aktywnego seniora, uniwersytetów III wieku, klubów seniora).” Sugerujemy, aby nie nazywać działań wskazanych w tym punkcie profilaktycznymi, ale raczej aktywizacyjnymi, gdyż profilaktyka chorób to element usług systemu ochrony zdrowia.	Profilaktyka chorób to element usług systemu ochrony zdrowia.	MZ	Uwaga uwzględniona. Działania profilaktyczne utrzymujące osoby wykluczone zagrożeniem w aktywności dotyczą nie profilaktyki zdrowotnej ale usług aktywizacyjnych i włączających w prawidłowe funkcjonowanie w społeczności lokalnej.

Uwagi ogólne do priorytetu – Priorytet 6 – Aktywne Pomorze Zachodnie

Lp.	Rozdział/Priorytet	Nr strony	Cel szczegółowy	Uwaga	Uzasadnienie	Instytucja zgłaszająca	Odpowiedź
1.	Priorytet 6	84, 90, 98, 101, 108	Cele szczegółowe: (d), (f), (g), (h)	Wszystkie projekty realizowane w ramach celu szczegółowego muszą zapewniać pełny dostęp dla osób ze szczególnymi potrzebami.	Dostępność architektoniczna, cyfrowa i informacyjno-lokalizacyjna realizowanych projektów pozwoli na ich wykorzystywanie przez wszystkich obywateli.	Urząd Miasta Szczecin	Projekty realizowane w ramach FEPZ 2021-2027 muszą spełniać zasadę dostępności i nie mogą dyskryminować osób o szczególnych potrzebach, w tym OzN. Wynika to z ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
2.	Priorytet 6	101		We wskazanym miejscu (opis interwencji oraz typ projektu), zwrócono uwagę na kontynuowanie wsparcia PS w zakresie tworzenia miejsc pracy. Należy pamiętać i uwzględnić w Programie obowiązek rozliczania wsparcia w zakresie tworzenia i utrzymania miejsc pracy w PS stawką jednostkową opracowaną przez IK EFS.	Metodyka wyliczenia stawki jednostkowej pozytywnie zaopiniowana przez Instytucję Audytową została przekazana mailowo i powinna zostać uwzględniona w Programie.	Departament EFS, MFiPR	Zgodnie z art. 94 rozporządzenia ogólnego Metodyka wyliczenia stawek jednostkowych w zakresie tworzenia i utrzymania miejsc pracy będzie załącznikiem do programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027.
3.	Priorytet 6	-	Cel szczegółowy (L) nie istnieje w FEPZ – uwaga dopisana do uwag ogólnych	Rekomendujemy zastosowanie zaleceń MFiPR odnośnie zastosowania cs (I) do wsparcia w zakresie usług społecznych i integracji społecznej. Cel ten można wykorzystać do wsparcia dzieci, młodzieży i rodzin oraz osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym oraz innych grup wymagających szczególnego wsparcia.	Zgodnie z zapisami dokumentu „Włączenie społeczne w Programach Regionalnych. Rekomendacje Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej” z 21 lipca 2021.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona. Wsparcie zaplanowano w celu szczegółowym (I).
4.	Priorytet 6	79 82 86 96 99 103 106 112	Cel (a) Cel (b) Cel (d) Cel (f) Cel (g) Cel (h) Cel (i) Cel (k)	Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe: Działania zostaną uzupełnione w późniejszym terminie.	Proszę o zwrócenie uwagi, czy docelowe zapisy nie będą naruszać postanowień Umowy Partnerstwa w zakresie realizacji współpracy transnarodowej na poziomie krajowym w ramach CP4 „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”.	Departament EFS, MFiPR	Uwaga uwzględniona.